

Místa utrpení

Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista
ve svaté zemi.

Sedmero postních řečí,

jež činil

Bohumil Fr. Hakl,

biskupský vikar, tajemník a děkan Hořický.

V Praze.

Tisk a náklad Cyrillo-Methodějské knihtiskárny (J. Zeman a spol.).

1884.

I.

Dům večere Páně.

*„S toužebností žádal jsem, tohoto
beránka jísti s vámi, prvé než bych
trpěl.“* Luk. 22, 15.

Ze přístavu Terstského, nedlouho před hodem božím velikonočním, pluje, .r. v Kr., každoročně *loď, párník*, paroplavební společnosti Lloyd; pluje po jaderském a pak středozezemním moři *na východ* a mimo jiné věci převáží též *poutníky do svaté země*. Poutníků těch bývá do několika set a jsou ze všech zemí *říše Rakouské*. I od nás, z vlasti naší, ano i z našeho biskupství jest jeden, který letos již po *deváté* koná pouť do svaté země,*) člověk prostý, řemesla svého obuvník, neumějící ani čísti, ani psáti a znající jen svůj jazyk mateřský, *český*. Připomínám si, co praví sv. *Augustin* ve svých vyznáních (Confess. VIII. 19.): „*Surgunt indocti et coelum rapiunt; et nos cum doctrinis nostris sine corde ecce ubi volutamur?*“ — „Povstávají neučení a uchvacují nebe a my s učeností svou a vědomostmi svými bez srdce ejhle kde se potácíme?“

Loď ta ještě před sv. týdnem přistává u *Jaffy*, starého *Joppe*, kdež i Jonáš již na loď vstoupil, utíkaje před Hospodinem. Tu poutníci vystupují na zemi a odtud obyčejně konají cestu pěšky do *svatého města*. Rádi tam bývají o *svatý týden*, aby v týž památné dny místa svatá navštívit, umučení a smrt Páně takorůzka před očima míti

*) Jest to *Ferdinand Hruška*, prostý člověk ze Rtyně u Náchoda rodem, o němž i „Čech“ zprávu přinesl.

a ku nábožnosti a kajicnosti tím více takto povzbuzení býti mohli.

Ó kdo jest, r. v K., jenžby netoužil, podívati se též jednou do *svaté země*? kdo si nepřál, navštívit jednou ta místa svatá, velepamátná? Na tisíce mil spěchají *věřící*, ze všech dílů světa, by vykonali pouť do *svaté země*, nelekajíce se strastí a obtíží, jež hrozí jim z daleké cesty po zemi i po moři? Na tisíce, na milliony poutníků navštívilo již místa utrpení Páně a vykoupení našeho, neboť vždy, od samého počátku ta místa svatá u křesťanů v *největší uctivosti* chována jsou a srdce jejich vždycky je k nim táhlo. Ano mnozí tak zatoužili po nich, jako sv. Jarolím, nejučenější kněz své doby, sv. Paula, bohatá matrona Římská se svou dcerou a jiní, že i *stálé sídlo* tam si zvolili, aby patřením na místa svatá ku svatému a nábožnému životu tím více pobádáni byli.

Tak trvaly věci až do 7. století. Ale na začátku téhož století povstal *Mohamed*, falešný prorok, v sousední zemi, Arabii, který mečem a ohněm šířil víru svou. Roku 637. padl *Jerusalem* rukou vojevůdce Omara a tu na křesťany padl těžký los. Buď musili odpadnouti od víry, státi se Mohamedány, Mosleminy, anebo upadli v těžkou porobu, nebyli-li dokonce synové smrti. Tuť ovšem pouti do svaté země staly se obtížnými. Přece však jaks taks konány jsou, ačkoli dost stesků tam odtud přicházelo. Avšak když v 2. polovici 11. století svaté země dobyli divocí *Seldžukové* čili jinak zvaní *Turci*: tu již pouti na svatá místa staly se téměř nemožnými. Nesčíslných útrap, svízelů a strastí snášeti musil křesťanský poutník, jest-li se přece ku svatým místům odvážil. A stesky a nářky množily se, až posléze poutník jeden, *Petr Amienský*, poustevník, Francouz rodem, když byl též neslýchaných trampot a útrap zakusil, vrátiv se, šel k papeži tehdejšímu Urbanovi II., a živými barvami líčil trudný osud křesťanů ve sv. zemi, jakož i nevážnost Turkův ku sv. místům vykoupení našeho. I dovolil mu sv. Otec, jíti po západní Evropě, a kázati *svatý kříž* proti nevěřícím, t. j. povzbuzovati *rytířstvo*, ano i mocnáře křesťanské, aby vytáhli ku svaté válce a vyrvali sv. zemi a sv. místa z rukou nevěřících. Tak povstaly *křížácké války* či *výpravy křížové*, kteréž na

200 let trvaly, a jejichž výsledek byl, že svatá země skutečně z rukou nevěrcův vyrvána jest a že tu založeno *království křesťanské, Jerusalémské*. Poutníci volně mohli navštěvovati *místa svatá*. Avšak když nemožno bylo pro přílišnou vzdálenost, převeliké námahy a oběti, ty země držeti, a když r. 1291. padla poslední bašta křesťanská, pevnost *Ptolemais* (sv. Jan z Akrů): tu opět pouti do sv. země staly se velmi obtížnými. Ale za dnů našich, hlavně vlivem vlád evropských, křesťanských, a pak, že moc Turkův klesá, též, že z poutníků křesťanských tamní obyvatelé užitek mají: pouti do sv. země opět *možny* jsou.

A my? z pozdálčí jen, s *toužebností* pohlížíme ku sv. místům, nemohouce získati *zásluhy té*; neboť v pravdě veliká jest zásluha, s nábožností navštívití místa svatá, v duchu kajícím vykonati *pouť do sv. země*.

Ale nežádá toho Bůh na nás, r. v Kr., aniž kdo ku *nemožným věcem* vázán jest. A jakby bylo možná vám, zanechati tuto vše, a vydati se na dalekou, obtížnou cestu, pouť na 1000 mil dlouhou? kdo z vás má čas, zdraví, peníze? *Světější* povinnosti vás tuto víží; toho úřad, onoho povinnost otcovská, onu mateřská a jiného jiné zase poměry a svazky.

A přece, N., můžete učiniti skutek *rovněž záslužný* a Bohu milý; pouť, rovněž záslužnou, ne tělem, ale *duchem*. V duchu chceme navštívití ta místa svatá, v duchu vykonati pouť do sv. země; já chci vám býti *vůdcem*. A proto zvolil jsem ku letošním postním řečím svým: *pouť do sv. země a navštivení sv. míst utrpení a smrti Pána našeho Ježíše Krista*; a tu již dnes octli jsme se u *místa prvního*, kteréž jest: *dům poslední večeře Páně a ustanovení nejsvětější Svátosti oltářní*.

Ó pouti svatá, pouti nejvýš záslužná! Dosti konali a konají věřící poutí na rozličná *svatá místa*, jež Bůh i divy oslavil a kde zvláště milosti udílí. Avšak kde se stal div větší, ne-li na hoře Kalvarii? kde větší milosti Bůh člověčenstvu prokázal, než *omilostnění*, t. j. přijetí na milost veškerého pokolení lidského? Tam ve sv. zemi, *nebe se zemí smířeno, brána nebes lidstvu opět otevřena!* A proto s pobožností sledujte mne!

Má-li však pouť býti záslužna a prospěšna: musí konána býti v duchu křesťanském, t. j. s *kajicností a skroušeností*; můžeť pak býti zásluhou na zadostučinění za hříchy naše!

Poutníkům napřed se nese kříž, prapor, korouhev; i nás předchází ten sv. prapor, sv. kříž; k němu zírejte — onť vůdcem naším bezpečným; a znáti musejí poutníci *cestu*; hleďte na cestu — života svého — hříchů svých! A já již ve jménu Ježíše Krista, a to ukřižovaného, počínám!

1.

Poutníci, přijdouce do sv. země, navštěvují *místa svatá*, jmenovitě místa utrpení a smrti Pána našeho Ježíše Krista.

Jsou pak *místa dvě* z veškerého umučení Páně *nejsvětější* a tudy *nejpamátnejší*; a jest ono, kde stál kříž Kristův na hoře Kalvarii, a pak místo, kde stál dům *večeře Páně*, kde ustanovena Nejsvětější Svátost Oltářní, kde zanechán nám důkaz lásky největší.

V Nazaretě stal se chléb nebeský *tělem*; pravil Spasitel: *Já jsem chléb, kterýž s nebe sestoupil*, při poslední večeři stalo se tělo Páně *naším chlebem*. Ale kde jest to místo, kde je najdeme? dávnoť leží v ssutinách, aniž bude stopy, aniž památky po něm! Přece zná se, a křesťané ve stálé udržují paměti všecka svatá místa na základě prastarého podání.

Slyšme však již, jak nám to místo popisuje jeden očitý svědek, kněz a professor, doktor libomudrctví,*) který sám osobně pouť do sv. země vykonal a pouť tu potom popsal ve krásném a poučném, jakož i neméně zábavném díle o *dvou* svazcích pod názvem: *Cesta do sv. země* (Dědictví Cyrillo-Methodějské v Brně, číslo VI. a VII. r. 1865. 1866), kdež v díle 1. na str. 538. takto píše: „As 30 kroků od domu Kaifášova ku straně polední stojí veliké stavení. Náleží nyní Turkům, kteří je „En nebi

*) Jest to vdp. Josef Chmelíček, doktor filosofie a svobodných umění, professor v Brně.

Dout“, t. j. hrobem proroka Davida nazývají. Je v něm nyní škola a špitál.

Uvnitř toho stavení je *mečet* čili *mešita*, t. j. turecká modlitebna, 20 kroků dlouhá a 12 široká, ve kteréž jeden malý a 3 veliké mramorové sloupy se spatřují. V kameně vyryté obrazy beránka, holubice, hroznů i ptáka pelikána dokazují, že mešita ta byla druhdy chrámem křesťanským. Odznaky ty jsou z prvních dob církve; *beránek* znamená Ježíše Krista: *Ejhle Beránek Boží . . .*; *holubice Noemova*, kdy přinesla ratolesť olivovou v zobáčku, smíření nebe se zemí; *víno*, hrozny, Nejsvětější Svátost, krev Páně pod způsobou vína; a pták pelikán znamená rovněž Ježíše Krista, nebo bájeno o ptáku tom, že sám prsa si rozedíraje, vlastní krví mláďata svá napájí; tak se i vyobrazuje.

„A v pravdě jest to místo velmi památné;“ jest to místo *poslední večeře Páně*, proto od křesťanův také „Coenaculum“ t. j. *večeřadlo* zvané. Zde slavil Ježíš Kristus — tak pokračuje vypravovatel dále — dle ústního podání s učenníky svými poslední večeři, zde jim myl nohy (Jan 13, 20.), zde předpověděl Jidášovi, že ho zradí, zde zůstavil důkaz největší lásky své, *Nejsvětější svátost Oltářní*.“

Ano, toť prý i to místo, kde se po svém vzkříšení apoštolům zjevil, odkud před svým nanebevstoupením je i na horu Olivetskou vyvedl, kde i za Jidáše Matěj zvolen byl, kde Duch sv. na apoštoly sestoupil, kde sedm jáhnů zvoleno, kde i (r. 50.) první církevní sněm odbýván byl.“

Tak vypravuje týž spisovatel o domě tom, jak *nyní* jest; ale jak vypadal za časů Krista Pána, když poslední večeře v něm odbývána jest? Představte si, N., rovněž veliký dům, prostranný, s okny dovnitř, střechou plochou, jak na východě v obyčeji jest; uprostřed průjezd, z něhož vedou schody vzhůru do komnat, do prvního patra, kde i prostranná jídelní síň, *večeřadlo*, se nalezá. V té jest uprostřed nízký stůl a lehátka kolem ještě nižší, po způsobu orientálním; též stranou nádoby, neb kamenné štoudve s vodou. Tak as vypadal dům večeře Páně, neb večeřadlo tenkrát.

Držme pak se již, N., slov sv. *písma*, a vizme, jak první evangelista, sv. *Matouš*, a i druzí vypráví nám. U sv. Mat. v kap. 22. čteme takto: „*Prvního pak dne*

Přesnic přistoupili k Ježíšovi učenníci, řkouce: Kde chceš, ať připravíme tobě, abys jedl beránka? Ježíš pak řekl: Jděte do města (a byli Petr a Jan) a potká vás člověk, džbán vody nesa; jděte za ním; a do kteréhožkoli domu vejde, rcete pánu domu toho: Mistr praví: Čas můj blízko jest; u tebe jisti budu beránka s učenníky svými; tam připravte mi.

I učinili učenníci tak, jakož jim uložil Ježíš, a připravili beránka. — Když pak byl večer, přišel Ježíš s ostatními učenníky svými, a posadil se za stůl; i řekl: *S toužebností žádal jsem, tohoto beránka jísti s vámi, prvé než bych trpěl.*

I jedli: beránka, nekvašené chleby a zeliny hořké. Beránek jednorochý, bílý, kosti jeho nezlámané, obraz Ježíše Krista; nekvašené chleby, obraz Nejsvětější Svátosti a hořké saláty, upomínka na utrpení národa israelského, přestálá v Egyptě, obraz hořkostí a utrpení Páně.

A když povečeřili, vstal Spasitel, složil se sebe svrchní roucho, a vzav roucho lněné, přepásal se; potom nalil vody do měděnice, a jal se konat službu nejnižší, umývat nohy učenníkům svým, nejprv Petrovi, potom i Jidášovi. A když jim byl nohy umyl, odložil roucho bílé a za stůl opět posadil se a řekl: *Víteliž, co jsem vám učinil? nazýváte mne mistrem a pánem, a dobře pravíte; jsemť zajisté. Jestliže já, pán a mistr váš, jsem vám nohy myl, i vy máte jeden druhému nohy umývati; t. j. prokazovati sobě skutky lásky. Neboť po tom poznají vás, že jste učenníci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým.*

Potom vzal chléb do sv. rukou svých, dobrořečil, lámal a dával učenníkům svým a řekl: *Vezmete, a jeste; totoť jest tělo mé, kteréž za vás vydáno bude.* Pak vzal i kalich s vínem, dobrořečil a podával učenníkům svým a řekl: *Píte z toho všickni; tatoť jest krev má nového zákona, tajemství víry, kteráž za vás a za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů. A doložil: To čiňte na mou památku! I jedli a pili všickni — i Jidáš.*

Což vida Pán, zkormoutil se v duši své a řekl: *Amen pravím vám, že jeden z vás mne zradí.* I ulekli se apoštolové a jeden přes druhého tázal se: *Zda-li já jsem, Pane?* Věřiliť více Pánu, než sami sobě; jak jeden svatý

otec trefně dotýká. I odpovídaje Ježíš řekl: *Kterýž omáčí se mnou ruku v míse, tenť jest, kterýž mne zradí.* I otázal se Jidáš: *Zdali já jsem, mistře?* Ano, ty jsi řekl; takť jest, jak pravíš.

A když byl Petr ještě se tázal skrze Jana, miláčka Páně, jenž na prsou Páně spočíval, kdoby byl ten zrádce, řekl Ježíš: *Jemuž já skývu omočeného chleba podám;* a omočiv, podal Jidášovi . . . *A chválu vzdavše, vyšli na horu Olivetskou.* —

2.

O dive největší, ó místo přesvaté! S kterakou úctou bys ty vstoupil na to *místo*, kde ten dům stál? s kterakou úctou vstoupil do té *komnaty*, kde stal se zázrak lásky největší, založeno na věky tajemství lásky? — s jakou úctou pohlížel na ta sedadla, na nichž spočíval Pán a učenníci jeho? a což *stůl*? s kterakou úctou by pohlížel naň, na to místo, kde *poprvé* odpočívalo *tělo Pána našeho Ježíše Krista pod způsobou chleba*, nebo byl řekl: *Toto jest tělo mé?* —

Avšak viz, r. v Kr., že jsi v chrámě křesťanském, *katolickém*; a že všeliký chrám katolický neméně svatým jest, než onen dům, v němž ustanovena Nejsvětější Svátost Oltářní! Či není zde na oltáři Kristus? není zde ve svato-stánku, uprostřed nás, mezi svými? a neopakuje se zde na oltářích každodenně, co Pán J. Kristus činil při poslední večeři? neproměňuje se denně zde při nejdražší, nekrvavé oběti chléb v tělo, víno v krev Páně? nezaznívá denně zde od stolu toho hlas: *Vezměte a jezte, totoť jest tělo mé?* neřekl: *To činite na mou památku?*

A přece, s kterakou vlažností vstupuješ ty sem za-časté, na toto svaté místo! Vstupuje do domu kterého-koli, pokloníš se tomu, jemuž dům náleží a pozdravíš ho; a vstupuje sem, ani nevzpomeneš, kdože pánem jeho jest, že jest to dům boží! nepokloníš se, úcty povinné nevzdáš, by poklekl, a přece to Pán nejvyšší!

A když jest mše sv., a když týž Pán v neskonalé lásce i za tebe se obětuje, a když touže po tobě tě volá, laskavě pozývá: *Pojďtež ke mně všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím:* ty hlasu toho nedbáš, po Spa-

siteli svém nezatoužíš, ani *duchovně* jej nepřijímáš, neřku-li, by skutečně, tělesně tak činil? — A ježž často přijímati máš, sotva *jednou* v roce tak činíš a mnohý za léta ne? když *veřejně* se hlásiti máš ku Pánu a Spasiteli svému a vyznati víru svou ve skutečnou přítomnost jeho v Nejsvětější Svátosti: tu zaň se stydíš a ostýcháš se, přidati se ku slavnostnímu průvodu, když o Božím Těle anebo o vzkříšení jako král uprostřed svých se ubírá? anebo když pln lásky, poníživ se, k umírajícím i do nejbídnějších chatrčí se ubírá, aby v neskonalé lásce své, kdy vše umírajícího opouští, on ho neopustil, ale potěšil a posilnil na tu dalekou a předůležitou cestu ku věčnosti, odkud již se nevrátí? anebo kdy vystavěna jest Nejsvětější Svátost ku veřejnému uctění, bys přišel a hodinku strávil na modlitbách, ve zbožném rozjímání před Pánem svým, jej uctil, mu lásku, vděčnost svou takto prokázal, kdežto obtížno ti nebývá celé hodiny trávit při zábavách a vyraženích, kteréž nejen že nic ti neprospívají, ale kdež duše tvá pokazu a porušení bere? —

Ó lásko neskonalá! důkaze lásky největší! kdo že tě schopí kdys? proto tě nechápe člověk, že tak bídný červ jest, jakby mohlo bídné srdce lidské, to vrtkavé a proměnlivé, to smyslné, vyvážit neskonalou lásku Boží? a kterakou péčí vedeš o duši mou, Bože můj? — Dobře proto napsal veliký církve učitel, *sv. Augustin* (Exposit. in 1. Cor. 2, 13.): *Nic se neostýchám tvrditi, že nám Bůh, jakkoli Všemohoucí, více dáti nemohl, jakkoli Vševědoucí, více dáti nevěděl, a jakkoli bohat nanejvýš, více a cos lepšího dáti neměl.*

A nemůžeť křesťan více *posvětit* sebe, než když důstojně, s živou vírou a pokorou přistoupí ke stolu Páně! Tu nejen duchovně, ale i zevnitř, patrně a viditelně se spojuje se Spasitelem svým. Neboť taková byla láska Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista, že nejen duchovním způsobem chtěl s námi se spojit, *milostí svou*, ale i tělesně, jako byl, opustiv slávu Otce, tělesně mezi námi obcoval. Proto pravil sám: *Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.*

Proto i věřící po vše věky v největší uctivosti chovali Nejsvětější Svátost a s největší úctou ji přijímali.

Tak již sv. apoštolové; *první křesťané*, s nimiž apoštolové slavívali večeri Páně, *lámajíce po domích chléb*. Sv. *mučenníci* brávali si Velebnou Svátost ve skvostných nádobách s sebou i do žalářů, aby v rozhodných dobách muk a utrpení posilovali se Tělem Páně a k boji poslednímu, na život a na smrt se tužili. *Poustevníci* si ji brávali do pouští, aby před ní pobožnost svou konali a v dobách pokušení (nebo ďábel se svými pokušeními i do pouští zalezá) Tělem Páně posilnití se mohli!

Sv. *otcové* nevyčerpatelní jsou *ve chválách* této Nejsvětější Svátosti, ve chvalozpěvích ji oslavujíce; jakož i s největší uctivostí ji přijímali. A což *svatí a světice boží*? Všickni vesměs hrdinami byli v úctě k této převelné Svátosti, sic by nebyli mohli býti svatými. V nich *vtělil se Kristus*. O nich zvláště platí: *Živť jsem již ne já, ale živ jest ve mně Kristus!*

Tak veliký apoštol Indů sv. *František Xav.*, s největší pokorou Tělo Páně přijímal, pokud možno, kleče. Sv. *Tomáš Akvinský*, největší učenec své doby, umíraje, dal se položití na popel a na tomto loži pokory přijal Nejsv. Svátost s největší vroucností. Sv. *Filip Neri*, vida, že kněz mu přináší Velebnou Svátost, volal: „Ó lásko má, podejte mi lásku mou!“ Sv. *Bonaventura*, slavný učitel církve, vždy *slzel*. Rovněž s největší uctivostí přistupovali ku stolu Páně sv. Juliana, abatyše; sv. Magdalena z Pazzi; sv. Frant, Sal.; Karel Borrom.; Vavřinec Giustiniani, sv. Norbert a mn. j.

Avšak vzpomeň též, že při poslední večeri, kdy rozplývalo se srdce Spasitele tvého *láskou*, zachvácené bylo rovněž i *neskonalou bolestí*; proto tu již počalo utrpení jeho, a víš z čeho? z *Jidáše*. I on požíval. Ale zrádně, nehodně; on *první*, a viz jak skončil? Ó strašný příklad prvního nehodného sv. přijímání, *první svatokrádeže*!

Ó měj příklad ten na mysli! chraň se následovati šlépějí jeho! Odstraň studenost, chladnost, netečnost; odstraň světáckou mysl, kteráž jen na tomto světě visí; odstraň *nevěru*, kteráž jest základné, kořenné zlé a počátek všeho zlého. A obživ v sobě *víru, naději a lásku*; tři božské ctnosti, základ duchovního života. Věz, že bys pokaždé touž bolest způsoboval J. Kristu, jako Jidáš,

kdykoli bys nehodně ku stolu Páně přistupoval, anebo stolém Páně pohrdal; pohrdal bys samým Kristem; proto rovněž krásně a rovněž důrazně napomíná sv. Aug. (serm. 2. de temp.): *Pozvániť jsme ku stolu, kde se nenalézá pokrm lidský, nýbrž kde se předkládá chléb andělský. A tudiž vizme, abychom snad vnitř, v duši, kdež máme ozdobení býti perlami ctnosti a drahým kamením dobrých skutků, nevyhlíželi zahrabáni ve staré hříchův hadrý.*“

A proto připrav se, lituj všech přestupků svých, nedbalosti své; oživ lásku v sobě ku Spasiteli svému; často ucti ho, často přijímej: zvláště teď ve sv. pustině. Píše sv. Ambrož (Lib. 5. de sacram. c. 4.): *Je-li to chléb každodenní, proč ho přijímáš teprv po roce? Denně přijímej, co ti denně prospěti může. Tak buď živ, aby denně přijímati zasluhoval. Kdo není hoden, denně přijímati, nebude hoden ani po roce.*

A proto odpros Spasitele svého, za všechny neúcty, poklesky, provinění svá vzhledem ku této Nejsvět. Svátosti, a vzbud živé a pravé předsevzetí, zvláště ve sv. tomto čase; jeť cesta k nebi obtížná, je třeba posily; ejhle, tuť posila nejlepší, nejvydatnější! Jsi stromem v zahradě boží, v církvi boží; máš nésti ovoce sv. života a dobrých skutkův. Zasazují zahradníci ušlechtilé vruby na stromy, aby je ušlechťovali. Ejhle, tu vrub nejušlechtlejší, sám Spasitel Kr. Ježíš, Syn Boží; ten-li zasadíš do srdce svého, není možná, aby nenesl ovoce života svatého a skutků nejšlechternějších; by nezakoušel na sobě i blahých účinků důstojného a hodného přijímání, kteréž jsou: rozmnoží v tobě posvěcující milost a utvrdí ve všem dobrém; spojí tě co nejúžeji s Ježíšem Kristem, neboť řekl: *Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm*; očistí srdce tvé i od všelikých všedních hříchů a malých skvrn, neboť jsa nejvýše Svatý, sám jen ve svatých chce přebývat; umrtví v tobě všelikou žádost zlou a oživí žádost a touhu dobrou a závdavek budoucího života, neboť pravil: *Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den nejposlednější. Amen.*

II.

Hora Olivetská.

„*A chválu vzdavše, vyšli na horu Olivetskou.*“
Mat. 26, 30.

Čarovný hlahol vydává *zvon*; a ač jen kovové jest srdce jeho, mocně mluví. Zvláště dojemně zavznívá *večer*; i kdo jest, jenžby slyše na večer zavznívati *klekání*, a byť jen zvuky malého zvonku byly, „Anděl Páně“ se nepomodlil?

Je *čtvrtek*; opět na večer rozezvučí se kovová ústa zvonu; vyzývá věřící ku *modlitbě*. A zvučí poprvé: jest „Anděl Páně“; a zavzní podruhé, a ozve se zvonek malý, hlas pronikavý, jako úpěnlivý pláč a volání o pomoc; jest to *umíráček*, a prosí za duše v *očistci*; a opět po třetí ozve se hlas zvonu většího — co to? — Je *čtvrtek*; *Kristus Ježíš na hoře Olivetské, v zahradě Getsemanské, ve smrtelné úzkosti tonoucí.* — *A chválu vzdavše, vyšli na horu Olivetskou,*

Jerusalem ležel na návrších; ku východní straně hora *Moria*, kde již Abraham měl obětovati syna Isáka, obraz Kristův; kde později Šalomoun vystavěl nádherný chrám, v němž přinášeny jsou *oběti krvavé*, obětováni i *beránci*, obrazy *Beránka, snímajícího hříchy všeho světa*; na západ hora *Sion*, kde David sobě vystavěl palác i hrad; uprostřed mezi oběma poněkud k severu *Akra*, město nižší, věž a pevnost; a nejseverněji *Bezetha*, nové město.

A kolem Jerusaléma *hory*; na sever hora Skopus, na východ hora Olivetská, na jihovýchod hora pohoršení, že Šalomoun na ní modly postavil a lidu pohoršení dal; na

jih hora zlé rady, že zde v letohradu Kaifášovu uradili se fariseové, jakby Ježíše polapili a zabili; ku západu na sever pohoří *Efraim*, a poslední výběžek jeho, zasahající až ku městu, hora Kalvarie; jen ku jihozápadu, odkud poutníci s naší strany (od města Joppe) přicházejí, jest krajina otevřená.

A mezi Jerusalemem a horami těmi jsou údolí; na sever a východ jest údolí *Josafat*, jímž protéká potok *Kidron*, přes nějž dva kamenné mosty vedou; a k jihu jest údolí *Hinnom* č. Gehenna, kterýmž teče potok *Gihon*, kterýž do Kidronu se vlévá.

A hora *Olivetská*? Skládá se vlastně s vrchů tří, jež dvěma prolukami od sebe odděleny jsou. Na vrcholi prostředního jest turecká vesnice *el Tur*, zde turecká modlitebna č. mešita s věží čili minaretem, kde se ukazuje stopa levé nohy Páně v kameně, kterouž zanechal Spasitel náš, když na nebesa vstupoval; proto zde i katolíci slouží mši svatou. A pod vesnicí tou v tu stranu k Jerusalemu jsou dva *malé sady olivové*, obehnané kamennou ohradou; tam skryše, kde Ježíš Kristus se modlil a krví se potil. Tu katolická kaple. Nad skromňoučkým oltářem vyobrazen Spasitel, jak klečí a se modlí; anděl přináší mu posilu s nebe; na protější stěně viděti jest spící apoštoly. Kteraké to místo útěchy!

Tam i hrob Rodičky Boží; nedaleko i místo, kde apoštolové spali; níže, kde učil je Pán Ježíš modliti se „Otče náš“, a jiné, kdy prý složili později „vyznání“ apoštolské „Věřím v Boha“; a jiná místa památná.*)

Výška hory Olivetské udává se dle jedněch na 2556', dle jiných na 2786', nad hladinou Středoziemního moře, a jest ne mnoho vyšší (as 200') než vrchy Jerusalemské; přece však s ní jest dobře viděti sv. město, až i do ulic jeho. Od potoka Kidronu možno ve čtvrt hodině dostoupiti vrchole.

Od časů Pána a Spasitele našeho nemnoho se změnilo na hoře té. Toliko že nahoře nebyla vesnice a kde nyní jsou dva mladé sady olivové, tam býval dvůr, po-

*) Dle Abrahama Norova: „Putování do sv. země“, str. 98., přeložil Klimeš.

pluží a při něm zahrada, sad, ze stromů olivových. Popluží to slulo *Getsemani*, t. j. lis olejový, patrně od stromů, z jejichž ovoce (olivek) olej se tlačil. Za tehdejších dob bylo stromů více a nynější stromy olivové prý jsou potomci tehdejších, což pravdě podobno.

Sem na toto místo tiché a osamělé, spěchával rád Spasitel; tu trávil noci na modlitbách. (Jan 18, 2.) Co divu, že sem, kde často u nejsvětějším spojení s Otcem nebeským prožil chvíle nejblaženější, uchýlil se Pán i před utrpením svým? kam jinam měl jíti? — Milovalť Spasitel hory: na hoře počal kázání svá; na hoře blahosla-venství v Galileji; na hoře se proměnil (na hoře Tábor, rovněž tam); když nasýtil zázračně 5000 lidí, *odešel na horu sám jediný* (Jan 6, 15.); na hoře započal utrpení své, na hoře Olivetské; na hoře za nás umřel, na Kalvárii; s hory (Olivetské) vstoupil i na nebesa.

Co divu, že i *poutníci* rádi navštěvují horu Olivetskou? že touž kráčívají cestou, kterouž šel Spasitel? že vcházejí do zahrady Getsemanské a tu že padají na kolena svá, kde Spasitel J. Kr. sám klečel, a ve smrtelné úzkosti tona se modlil a k Otci nebeskému volal a že líbají místo, jež skrápěl krvavým potem svým.

Proto i my, N., dále vydáme se na sv. pouť svou, připojíme se ku zbožným poutníkům, půjdeme za Kristem, městem, branou východní, přes potok Kidron, vzhůru ku popluží. Ostavme před zahradou učenníky a vstupme s Ježíšem a třemi učni vyvolenými do tmavého, tichého sadu.

„Posedtež tuto, pravil, až odejdu tamto a pomodlím se.“ Ano, posedmež i my tuto, N., a *pozorujme Krista v zahradě Getsemanské — rozjímejme o smrtelné úzkosti jeho.*

1.

Jest krásná, jarní noc. Svaté ticho vládne ve vřkolu, rozložilo klidné perutě své nad krajinou. Ptákové umkli v haluzích a schovali hlavičky své pod křídélka ku nočnímu spánku. Brouček zalezl do skuliny; i ten červík ustal v práci své. Jasný měsíček pluje po nebi, uprostřed hvězd, jako pastýř uprostřed bělostného stáda svého. I ti věterkové umkli a zatajují dech svůj; veškera příroda jako

ve svaté bázni naslouchá. — Slyš, co to? kteraké stony, kteraké vzdychání? kteraké zvuky žalostné, že srdce se zachvívá? toť zvuky jsou duše nejvýš stísněné! zvuky duše, ve smrtelné úzkosti tonoucí! Ach, kteraká musí býti úzkost srdce tak vzdychajícího? Ach, kdože tak pozdě do noci úpí, k Bohu volá, se modlí? zde na místě osamělém? A slyš — tiché padání, jako krůpěje rosy nebeské na listí vyprahlé? Ach kdože pláče — bolestné slzy prolévá?

Ach to Ježíš, duše má, to Ježíš, Spasitel tvůj, v zahradě Getsemanské, ve smrtelné úzkosti tonoucí. Než slyšme, co *písmo sv.* o té věci nám vypravuje. Otevrouce evang. sv. Matouše, kap. 26, v. 36. čteme takto: *Tehdy přišel Ježíš s nimi, t. j. učenníky svými do vsi (dvora), kteráž slove Getsemani a řekl učenníkům svým: Posedtež tuto. až odejdu tamto a pomodlím se.*

v. 37. *A pojav s sebou Petra a dva syny Zebedeovy (Jakoba a Jana), počal se rmoutiti a teskliv býti.*

v. 38. *Tehdy řekl jim: Smutnáť jest duše má až ku smrti; pozůstaňtež tuto a bděte se mnou.*

v. 39. *A poodšed maličko (co by kamenem dohodil) padl na tvář svou, modle se a řka: Otče můj, jest-li možné, ať odejde ode mne kalich tento, ale však ne jak já chci, ale jak ty.*

v. 40. *I přišel k učenníkům svým a našel je, ani spí; i řekl Petrovi: Takliž jste nemohli jediné hodiny bděti se mnou?*

v. 41. *Bdětež a modlete se, abyste nevešli v pokušení. Duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocno.*

v. 42. *Opět podruhé odešel a modlil se, řka: Otče můj, nemůže-li tento kalich minouti mne, než abych jej pil, staň se vůle tvá.*

v. 43. *I přišel. opět a našel je, ani spí, nebo byly oči jejich obtíženy.*

v. 44. *A nechav jich, odšel opět a modlil se potřetí, touž řeč říkáje.*

A tu doplňuje sv. Lukáš a dí (22, 43.): *I ukázal se jemu anděl s nebe, posiluje ho. A postaven jsa v úzkosti smrtelné, déle se modlil. (V. 44.) I učiněn jest pot jeho, jako krůpěje krve, tekoucí na zemi. — A dále vypravuje*

opět sv. Mat.: v. 45. *Tehdy přišel* (když potřetí se byl pomodlil) *k učenníkům svým a řekl jim: Spětež již a odpočívajte; aj přiblížila se hodina a Syn člověka vydán bude v ruce hříšných.*

A hle, tu již od Jerusalema viděti bylo zástup pochopů a biřiců, s meči a kyji, pochodněmi a lucernami a Jidáš v čele jejich; i řekl Ježíš učenníkům svým: (V. 46) *Vstaňtež, pojďme; hle přiblížil se, kterýž mne zradí.*

Aj Spasiteli můj, kdože může viděti tě, ve smrtelných úzkostech tonoucího, aby sám pohnut nebyl? kdo krví tebe se potícího, aby sám aspoň *slz* neproléval? Slitovává se člověk nad němou tváří, když vidí, že trpí, a zde Pán a Spasitel náš! Ó kteraká musila býti ouzkość tvá, když všecky ty strasti, útrapy, bolesti, hanu i potupu napřed jsi viděl, napřed cítil? Co divu, že smutná byla duše tvá až ku smrti, a to smrti kříže? — Jak dojato, jak proniknuto musilo býti bolestí srdce tvé, když i krev z těla tvého vyrážela! Byl jsi *Syn Boží*, divy a zázraky jsi činil; ale byl jsi též *člověk*, měl jsi i *lidskou duši*, i *lidské tělo*. Duši, přístupnou bázni a strachu, úzkosti i všelikým citům lidským; tělo, přístupné ranám a smrti; dle vševedoucnosti své viděl jsi vše napřed duchem svým!

Třikráte jsi pocítil muk svých, Spasiteli můj; nejprv při *poslední večeři*, když jsi Nejsvětější Svátost ustanovil a nekrvavým způsobem za nás se obětoval; podruhé na hoře Olivetské, když vida vše napřed, ve smrtelné úzkosti jsi trval a za odvrácení hořkého kalicha Otce nebeského jsi prosil; a po třetí ve skutečnosti, když jsi za nás trpěl a umřel!

Ó rozjímej často, nábožná duše křesťanská, o Ježíši Kristu v zahradě Getsemanské; rozjímej o smrtelných jeho úzkostech; vzpomínej ho pokaždé, když ve čtvrtek večer potřetí zavzní zvon; věz, že ti připomíná smrtelnou ouzkość Páně v zahradě Getsemanské; že tě pamatuje, by i ty s ním se modlil, i ty ku smrti své, i *utrpení* se připravoval! Ano, s úctou hled' i na obraz, anebo sochu, představující, jak Kristus Pán v zahradě Getsemanské omdlévá a jak anděl mu ku pomoci přispívá; již pohledem tím, již i vzpomnutím posilníš se!

My však, N., majíce Spasitele svého před očima svýma, rozjímati chceme dále, *zač v té chvíli Kr. Pán trpěl a čemu modlíci-se Ježíš nás učí.*

Modlitba jest svatou povinností člověka. Kdo se má modliti? *Zvíře?* toť nerozumný tvor, kterýž Pána a Tvůrce svého nepoznává; ale *člověk*, pán přírody a náměstek Boží na zemi, kterýž má rozum a jehož duše *k obrazu božímu* stvořena jest.

Člověk jest tvor, sluha, dítě boží. Tvor má oslavovati svého Tvůrce; to činí ovšem i nerozumní, ale nevědomky: *Nebesa vypravují slávu boží a dílo rukou jeho zvěstuje obloha*; člověk to má činiti vědomě. Sluha ctíti má svého pána, dítě svého otce. Proto ozývati se má z úst člověka *modlitba úcty čili chvály.*

A poněvadž člověk sám sobě ničeho nedal, ale všecko, co má, od Boha má (*co máš člověče, čeho bys byl nevzal? a jest-li žes vzal, proč se chlubíš, jakobys byl nevzal?* 1. Kor. 4, 7.): patrno, že má Pánu Bohu *děkovati*, modlitbou díků. Proto denně pěje církev svatá při mši: Vere dignum et justum est . . . V pravdě důstojno jest a spravedlivo, slušno a spasitelné, abychom ti vždycky a všudež díky vzdávali, Pane, svatý Otče, všemohoucí, věčný Bože!“

A rovněž, že člověk sám si pomoci nemůže, a ve všem a všudež pomoci boží potřebuje: má Pána Boha neustále prositi — *modlitbou prosebnou*. Praví ap. 2. Kor. 3, 5.: *Ne žebychom dostateční byli (jen) mysliti něco sami ze sebe, jakožto sami ze sebe, ale dostatečnost naše z Boha jest.* Sem spadá i prosba za *odpuštění hříchů*, a prosba za jiné, čili přímluva, ještoť nejsme sami na světě a Spasitel přikázal: *Modlete se za sebe vespolek..*

Modlitba jest ten nejdůstojnější úkon člověka. Vyjma svaté svátosti, jmenovitě svaté přijímání, nemůže nic světějšího člověk konati, než modlitbu; modlitbou právě všeliké práce své i počínání posvěcuje; nebo co jest *modlitba?* obcování s Bohem; povýšení, povznešení duše své k Bohu. A s kým obcujeme, takovými se stáváme. Proto modlitbou sebe *posvěcujeme*; aniž jinak býti může. Musí modlitbou člověk *lepší* se stávati.

Veškeren život člověka — křesťana — má býti jedna modlitba, jeden úkon chvály, díků a prosby, jako veškeren život Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista jedna byla nepřetržitá oběť. Má býti zajisté veškeren život křesťana jedna nepřetržitá *modlitba chvály*: *Ať jíte, neb pijete, pravil Spasitel, neb cokoli jiného činíte, všechno činite ku cti a chvále boží.* — Jedna modlitba díků, poněvadž denně nesčíslných dobrodiní béřeme; rovněž jedna modlitba prosby, poněvadž denně pomoci boží potřebni jsme. *Bez přestání se modlete! Proste! tlucte! hledejte!*

Avšak, N., jakkoli tak svatá, naléhavá, ano nezbytná ta povinnost jest: přece snad žádná tak zhusta opomíjena nebývá, jako právě ta; ano snad i teď, jakkoli jest svatý *postní čas*, kterýž i sám sebou každého vybízí, aby nábožnějším byl, mnohý modlitbu svou snad nedbale koná, aneb snad i nekoná, ještoby teď zvláště modlitbou sebe posvěcovati měl. Sv. *Augustin* praví: *kdo se dobře modlí, jest také dobře živ, a kdo se špatně modlí, aneb dokonce nemodlí, není také dobře živ.*

Modlitba jest nezbytně potřebná jak *jednotlivci*, tak *světu*. Jednotlivci: jest dech, jest život duše; jsou takoruka *plíce*, jimiž duše dýchá; odejmi tělu dech, odejmi mu plíce, nemůže býti živo; tak duše bez modlitby. Rovněž i *lidstvo*; modlitba jest vzduch, kterýž obkličuje naši zemi; odejmi jí vzduch, přestane všečen život. Čím více modlitby, tím lepší jest svět. Naříkáme na bezbožnost? protože se svět nemodlí! je *bezbožný*. A bezbožným je, že se Boha spouští a uzdu pouští vášním svým. Modlitba jest ta páska, ta síla tajemná, která jak duši jednotlivou, tak člověčenstvo s Bohem víže, jako v přírodě ta síla tajemná, která každé těleso, i zemi naši veškeru ku slunci poutá a na dráze její udržuje. Ó co by bylo z lidstva, kdyby se nemodlilo? kdyby přestala všechna víra, nábožnost a bohoslužba? — Proto nejznamenitější, nejvýtečnější mužové bývali nejnábožnější, od počátku až do nyníčka. Tak v pravěku: Abel, Henoch, Noe; Abraham, Isák, Jakob, Mojžíš; David sedmkrát denně skláněl kolena svá před Pánem; Daniel třikrát každého dne se modlil; sv. Jan Křtitek; Simeon stařec a Anna vdova, kteráž nevycházela z chrámu, dnem

a noci sloužíc Pánu Bohu. Rodičku Boží zastal anděl na modlitbách, kdy radostné poselství jí nesl. A nejvznešenější vzor nábožnosti a pěstitele modlitby jest Spasitel sám, Pán *Ježíš Kristus*; noci trávil na modlitbách. Po něm apoštolové; *Petr* a *Jan* vstupovali do chrámu, aby se modlili. Petr modlil se na střeše u Šimona, koželuha v Joppe, tváří obrácen k Jerusálemu; Pavel modlil se ve Filippis s průvodcím svým Silou v žaláři o půlnoci, kdy nohy jejich sevřeny byly kladou, až okovy s nich spadly. Sv. Jakob menší, biskup Jerusalemský, tvrdé mozoly měl na kolenou od mnohého modlení. Tak i první křesťané *trvali jednomyslně na modlitbách*. — Sv. *Antonín* poustevník (3. stol.) celé noci trávil ve zbožném rozjímání, a když slunce vycházelo, nejednou zvolal: „Co mně a tobě, slunce; nač mne vyrušuješ světlem svým a odnímáš mi světlo duchovní?“ — Sv. *Alfred*, král anglický, denně osm hodin věnoval modlitbě; sv. Aloisius, sv. Anežka, sv. Ludvík Bertrand, sv. Filip Neri, sv. František Serafínský, Xaverius, i Saleský, kterýžto poslední největší útěchu nalézal v modlitbě; sv. Martin biskup, sv. Štěpán, král Uherský, sv. Markéta, královna Skotská, celé noci se modlívala; sv. Terezie, řeholnice; sv. *Zita*, služka, při práci neustále se modlila. A což dím o sv. patronech našich: sv. Václavu, Vojtěchu, Janu Nepomuckém? o sv. Ludmile i blahoslavené Anežce? známoť jest, jací byli ctitelé modlitby! Slovem, všickni svatí a světice boží byli *hrdinové modlitby*, sic by se nebyli mohli státi *svatými*! Vždyť modlitba jest všude; i pohané se modlí a sklánějí se před bůžky svými; a Mohamed, falešný prorok, přikázal vyznavačům svým, by denně *pětkrát* se modlili, tváří obrácenou ku Mekce, k čemuž jejich duchovníci s věží hlasitým voláním je vybízejí. Dobře proto odpověděl Slováký chlapec duchovnímu, který se ho tázal, umí-li se modliti: „A čo by z nás, ubohých Slovákův bulo, keď bychom sa neuměli modlic?“ — A v pravdě, co by z nás a ze všeho světa bylo, kdybychom neznali Boha a neuměli se modliti?

A *kdy* se máme modliti? *Vždycky, pořád*; zvláště pak, po starodávném zvyku křesťanův, ráno a večer; *tříkrát* denně Anděl Páně; před jídlem a po jídle, před prací a po práci; zvláště pak *v hodině utrpení*, jako Spasitel náš.

Ke mně budeš volati a vytrhnu tě; mne vzývati budeš, a řeknu: „Aj, tuť jsem!“ Ž. V ouzkostech a zármutku: Tys spomocník můj! Též a zvláště v hodině pokušení: Modlete se, abyste nevešli v pokušení!

Kde se máme modlití? Všude, doma, na poli, na cestě, soukromí i veřejně; zvláště pak v chrámu Páně: Dům můj, dům modlitby jest, řekl Spasitel. Proto hřeší a Pána Boha uráží, kdo sem přicházejí, se nemodlí a jen ničemně stojí, anebo zevluje.

Jak se máme modlití? I v tom jest nám Spasitel vznešeným vzorem. a) Důvěrně, nic nepochybující; nebo kdo pochybuje, podoben jest vlnám mořským, kteréž se vichrem ženou a zmítají; takový nechť nemyslí, žeby co vzíti směl od Pána. Jak. 1, 6. b) S odevzdaností do vůle Boží: Ne jak já chci, ale jak ty; pravil Spasitel. A trpělivý Job zvolal: Jak se Pánu Bohu líbilo, tak se stalo. — c) Pokorně; vzor Spasitel náš; sklonil se, až k zemi hlavu svou snížil; padl na tvář svou, na kolena svá; a my tím více před Pánem Bohem pokořovati se máme, ještoť nehodni jsme; plni slabostí a křehkostí, hříšní, a proto před Pánem Bohem svým rádi ponižovati se máme. Vzor publikán, který netroufal si, ani očí svých vzhůru povznést, ale bil se v prsa řka: Bože buď milostiv mně hříšnému! Tak ovšem nečinil hrdý Farisej. A konečně d) máme se modlití vytrvale, t. j. neustáti, byť nás Dobrotivý Bůh hned nevslyšel. Snad chce, bychom častěji jej prosili, chce dáti pocítiti nám naši potřebnost, bídu a na něm závislost. I v té věci jest nám Ježíš Kristus převznešeným příkladem. Třikráte Otce svého nebeského prosil, by odňal od něho kalich utrpení, a týž toho neučinil. Musil jej píti. Poslal anděla útěchy, že slyší jej, naň zírá, jej vidí, s láskou neskonalou naň se dívá, ale kalicha hořkého neodňal; protože na něm visela spása lidí. Musil jej píti! A tak i ty, kdykoli prosíš, by odňal od tebe Otec nebeský kalich hořkosti, a toho nečiní, věz, že tak jest vůle jeho, že tak dobré jest, ano potřebné pro spasení tvé. A proto nic nestejskej a nic nenaříkej, nic nehořekuj, ale trpělivě beř kříž svůj na ramena svá a jdi za Kristem. Ne jak já chci, ale jak ty chceš! Pamatuj, co v ohledu tom krásně praví sv. Tomáš Akv. (in Job. 9. lect. 3.): Jako lékař

není po vůli nemocnému, když žádá, by mu hořkého léku nepodával, vidí-li, že tento hořký lék jest mu prospěšen: tak Bůh od člověka, v trápení nějakém postaveného, neodjímá hořkého léku, byť ho za to prosil, pokudž ví, že mu ku spasení slouží. A sv. Jan Zlat. (Hom. 30. in Gen.): Necht' obdržíme, čeho žádáme aneb neobdržíme, vždycky na modlitbě setrvejme. A netoliko děkujeme, když obdržíme, nýbrž i když odmrštění býváme. Neboť odepře-li nám Bůh čehos, není to méně než když dopřeje. My zajisté nevíme, co nám prospívá, jako on to ví. A sv. Terezie o modlitbě vytrvalé pěkně napsala (lib. epistol. ad quemdam episc.): Byť se i zdálo, že se marně namaháme, přec tomu tak není; neboť v této případnosti věc se má tak, jako s dětmi, které na statcích otce svého pracují; u večer neobdržují ovšem žádného denního platu, ale když se rok s rokem sejde, všechno jim náleží. — A proto nic se nedejme másti, zda-li výsledek modlitby (prosby) naší příznivý jest, či (po našem zdání) nepřínivý; vždycky jest příznivý, jen důvěřujeme v Boha, jen-li ovšem dobře se modlíme.

A proto, r. v Kr., hledme na Pána a Spasitele svého! často vzpomínejme ho v zahradě Getsemanské. Ó mistře, vzore, příklade náš vznešený! jak dovedu jen poněkud nápodobiti, následovati tebe! Příklad dal jsi nám, abychom, jako ty jsi činil, i my též činili! Ó vidím a nahlížím, že jsi trpěl za všechny mé modlitby *opomenuté*, za všechnu mou při nich nedbalost a nepozornost, za všechnu nedůvěrnost a všeliké pochybování, jež jsem, modle se a Boha prose, v srdci choval; za všechnu mou netrpělivost, i zoufání ve křížích a v utrpení! Ach, Spasiteli můj, to vše, tu bázeň, tu tíseň, tu ouzkość, jsem já trpěti měl; ty jsi vzal *vinu* mé na sebe; studeně se na tě dívám; rozehřej srdce mé, pohni myslí mou! abych, kde ty *krev*, já aspoň *slzy* proléval!

Ukončili jsme, N., rozjímání o Ježíši Kristu na hoře Olivetské, v zahradě Getsemanské. Často připomínejte sobě Spasitele svého, jeho smrtelnou *ouzkość*, jeho *krvavý pot*, jeho *mdlobu* a *omdlévání*, jeho *modlitbu*! Připomínejte si ho ráno, kdy klekáte k modlitbě, vzpomínejte ho i večer

a to zvláště. Zvláště pak teď ve sv. půstě, a po celý rok ve *čtvrtek*, když uslyšíte zvon; a nechť připomenutí to pobádá vás ku modlitbě, aspoň trojím Otčenáškem na uctění trojí modlitby Páně; nechť pobádá ku svatému, ctnostnému životu, nechť pobádá ku svaté trpělivosti v utrpeních; i stane se, že Otec nebeský, byť neodňal křížků od vás, sešle i vám anděla svého s nebe, který jako trpícího Pána v zahradě Getsemanské, vás potěší a posilní. Amen.

III.

Dům Kaifášův.

„A oni javše Ježíše, vedli ku
Kaifášovi, knížeti kněžskému,
kdežto se zákonníci a starší byli
sešli.“
Mat. 26, 57.

Pouti jsou od počátku v katolické církvi. Byly již ve *starém zákoně*. Tak putoval *Abraham* ku rozkazu Hospodinovu z vlasti otců svých, z Ur v Chaldeji do vlasti nové, kterou ukázal jemu Hospodin, do Kánaan. Vnuk jeho *Jakob*, patriarcha, putoval do Haran v Mezopotamii, utíkaje Ezaua, bratra svého, k ujci svému Lábanovi, kdežto na cestě zjevil se mu Hospodin a ujistil ho ochranou svou (Bethel).

A později putoval týž *Jakob*, zvaný *Israel*, s jedenácti syny svými, se stády a veškerou čeledí svou do Egypta, aby ještě jedenkrát viděl syna svého, milovaného *Josefa*, ježž mrtvým býti se domníval. — A z Egypta táhli *Israelité*, v počtu 600.000 mužů branných, mimo ženy a děti, do země zaslíbené putující po poušti, skalnaté Arabii, po 40 let, až staré pokolení vymřelo a nové bylo nastoupilo. A nad to musil každý vzrostlý *Israelita*, jak zákon Hospodinův velel, ročně aspoň *tříkráte* putovati ku stánku Hospodinovu, anebo do chrámu, aby vykonal modlitby a přinesl předepsanou oběť.

A rovněž tak i v *zákoně novém*. Blahoslavená Panna putovala 40. dne po narození Páně se svým božským dítětem do chrámu, aby je postavila před Pánem, je oběto-

vala, a na výkup za ně předepsanou oběť přinesla. Tak činili dojista i později se sv. Josefem putující ku slavnostem do Jerusaléma a zachovávající zákon Hospodinův. Tak putovali i s malým Ježíšem, když mu bylo 12 let, do svatého města, vzavše jej s sebou do chrámu. Tak Pán *Ježíš* sám putoval ve své vlasti po tři léta s místa na místo, uče a divy čině; tak putovával i s učenníky svými ku slavnostem do Jerusaléma. Tak i apoštolý rozeslal na *svatou pouť* do veškerého světa, řka: *Idouce, uče všechny národy.*

A tak i u národů jiných, byť i pohanských. Vždy byla lidem jistá místa světlejší jiných. Nuže, která místa měla býti křesťanům milejší, ne-li ta, kde sv. noha Ježíše Krista kráčela? místa, jichž posvětil svým životem a utrpením svým? —

Pouťi jsou *rozumny*. Můžeť Bůh na některém místě *více* milostí prokazovati, než na jiném; kdož zná tajné úmysly boží? — Dále: člověk vždy *nových* věcí žádostiv jest, starého, známého si neváží. Byť doma sebe krásnější měl dům boží, sebe lepšího kazatele, sebe pěknější obrazy a sochy: přece, když denně to vše vidí, od let do téhož chrámu chodí, téhož kazatele slyší, vše tak naň nepůsobí, jako když přijde jinam, do jiného chrámu Páně. Obyčejně *zevšední*, nechává ducha ospalého, netečného; ale když přijde člověk jinam, *novost* ho probudí, ducha jeho osvěží, mysl srdce roznítí. Mimo to i *oběti*, kteréž putující Pánu Bohu přináší, že snáší obtížnost cesty, nepohodlí, unavenost, činí je hodným, aby ho Bůh vyslyšel. — Pouští mimo sebe péči o domácnost a věci časné, vidí jednotu víry a církve, poněvadž z rozličných krajů věřící přicházejí, jako jedněmi ústy Boha chválíce a k téže společné matce, církvi, se hlásíce. Pak bývá s poutí spojena i *kající pobožnost*, aspoň býti má, neboť veškerá pouť má míti do sebe ráz kající; modlitby, nábožné písně, almužny, posty a zapírání sebe, vše to jsou oběti Pánu Bohu milé, kteréž putujícího i hodna činí vyslyšení. Proto pouť dobře vykonaná *velikou má zásluhu* před Bohem.

A proto prázdný jsou a jalovy, ano nejapny a nerozumny všelike *námítky*, jež se nerozvážnými a necírkevně, nekřesťansky smýšlejícími lidmi druhdy proti poutem činí,

jako: že jsou daremné se-toulání prý světem, zbytečné utrácení peněz, maření času. Kdo za jistým, rozumným účelem jde, netoulá se světem. Na pouti má se žítí stříd-
mě, a ne rozmařile, nebtě pouť úkon kající; nadto by doma rovněž bez pokrmu býti nemohl; a že pouť jest zby-
tečné maření času, nevíme, jakby kdo rozumněji mohl vynaložiti čas života svého, než když se stará o *duši svou*. *Jednohoť jest potřebí* — spasiti duši svou; vše ostatní člo-
věk nechá zde, jen tu vezme s sebou, čili lépe, jen *ona sama odejde na věčnost*. — *Bohatí* druhdy se toulají po světě, ze zvědavosti, z rozmařilosti, při čemž utrácejí dost peněz, nevěnujíce na svaté věci ničehož, ni na duši svou; proč bychom nepřáli *chudým*, jíti na pouť? potěšiti se a posilniti duši svou? — Přejmež jim toho! — Proto i my pokračovati chceme, N., na pouti své a následovati v duchu Spasitele Ježíše Krista na bolestné cestě jeho; vždyť veške-
ren život člověka není jiného, než pouť.

I chceme dnes, r. v Kr., jíti za J. Kristem s *hory Olivetské do domu Kaifášova*! Ejhle, Spasitel kráčí před námi, sledujmež jej! —

1.

Přemnozí, r. v Kr., navštívili již místa svatá, a to nejen osoby z nízkého stavu, ale i vznešené, králové a kní-
žata, šlechticové a velmoži, učenci a státníci. Mezi těmito jmenuji jen *Abrahama Norova*, znamenitého státníka ru-
ského, muže učeného, který ač pravoslavný a tedy ne ka-
tolík, s velikou nábožností místa sv. navštívil a tu cestu svou popsal, pod jménem „Putování po sv. zemi“, kterýžto spis i do češtiny přeložen jest. Týž vypravuje o cestě Páně s hory Olivetské do domu Kaifášova takto (str. 98.): „Ježíš, zrazený v Getsemanské zahradě, veden byl podle potoka Kedron v tu stranu, kde stojí pomník Absolonův, proti němuž vedl přes potok *most*, kterýž až dosud stojí. Zde Ježíš slepému od narození dal zrak: *Jdi k rybníku Siloe a umyj se. I odšel a umyl se a přišel vida*. Jan 9, 7. Avšak teď měl na témž místě utrpěti *první* rouhání od vedoucí jej stráže. Praví se též, že tuto *první* jeho *upadnutí* se událo; kolena i ruce našeho Pána a Spasitele vy-

tiskly se na břehu na kameně a až do nynějška možno celovati tam *stopu* jeho umučení. Kníže polský Radzivil (r. 1583.) je viděl, a ač nesčetné známky ty zlíbány jsou, přece stejně neporušeny zůstávají, jakoby nedávno teprv do kamene vtisknuty byly. — Ještě jiné podání udrželo se, totiž, že Ježíš s cesty do potoka prý svržen byl, a *žízní* jsa trápen, okusil prý vody z potoka toho, aby se naplnilo vyřčení prorocké ž. 109, 7.: *Z potoka na cestě píti bude a proto povýší hlavy.*

Podání další o cestě Páně odtud jsou *rozličná*. Jedni praví, že Ježíš veden byl branou *zlatou*, kteráž nyní zazděna jest, (kterouž králové a knížata slavně vjížděli do Jerusalema) a kterouž i on (nedlouho před tím) slavně od Bethanie do Jerusalema, sedě na oslátku, jako kníže pokoje vstupoval, při čemž zástupové „Hosianna“ mu provolávali. Majíť za to, že tudy proto veden jest, aby se Židé jeho slávě *rouhati* mohli. Tudy vodívání však jsou i *beránci* ku zabití a obětování ve chrámě, proto slula též branou *ovčí* čili *beránčí*, a ejhle, tuť *beránek*, *zabitý od ustanovení světa*; (Zjev. 17, 8.) pravý beránek, *kterýž snímá hříchy světa*. (Jan Křt.)

Jiní zase vypravují, že Židé, když přešli most obešli záhyb zdí Jerusalemských, obrátivše se na jihozápad a pustili se potom branou *hnojní* od jihu, kudy všecka neřešť z města vyvážena jest, do údolí na jižní straně města, řečeného *Hinnom*, č. Gehenna, kde stálý žár plál a kteréz místo bylo jen místem opovržení a obrazem věčného trestu. Že Spasitele tudy vedli, stalo se rovněž ku většímu jeho *zneuctění*. Od brány té pak pustili se přes okřídli a po předměstí, zvaném *Ofel* k domu nejvyššího kněze *Annáše*, kterýž se blíže nynější Sionské brány nalézal. Potom prý vedli Spasitele, tu se nezdrževše, pořád na horu *Sion* až ku *Kaifášovi*, kde Spasitel poslední noc před bolestnou smrtí svou strávil; a odkud ráno po celém městě ku Pilátovi veden jest.“ Tolik Abraham Norov — o *cestě* s hory Olivetské do domu Kaifášova.

Jiný pak cestovatel, a to náš krajan, Dr. Josef Chmelíček, který rovněž pouť do svaté země vykonal a ji v díle, zvaném „*Cesta do Svaté země*“ (Děd. Cyr.-Meth. v Brně na Moravě, 2 díly r. 1865) popsal, vypravuje na str. 536. I.

takto: Jenom několik kroků od brány Sionské na jižní straně města stojí *ženský klášter Armenský*, zvaný *dům Kaifášův*. Za starých časů býval prý památný dům tento *uvnitř města* (že býval Jerusalemem větší) a nyní nespatřuje se na něm nic zvláštního, neboť nemaje zevně žádných oken podobá se prý vysoké hromadě *kamenův*, a vypadá jako *malý, starý hrad*. — Velmi nízkými, železem pobitými dvěřmi vejde se na dvůr klášterní. Týž jest hrobištěm patriarchů Armenských; viděti tu jest mnoho *náhrobních kamenů*. — A zde jest to místo, kde stál druhdy *dům Kaifášův*; sem veden jest přemilý Pán náš, J. Kr., ku výslechu; sem svolal vysoký kněz zákonníky a starší lidu, tu sešla se vysoká rada, tu s nimi se radil o smrti Ježíšově (Mat. 26, 3. 4.), tu řekl jim, že *užitečno jest, aby jeden člověk umřel za lid, než aby veškerý národ zahynul* (Jan 18, 14.), tu poslední noc ve vězení držán, a odtud druhého dne ku *Pilátovi do radního domu* veden jest.“ Jan 18, 28.

Dále pak vypravuje týž zbožný poutník o témž místě takto: „Na levo od klášterního dvoru stojí chrám 12 kroků dlouhý a 8 široký, jehož stěny barevnými cihlami pokryty jsou; nachází se v něm mnoho starých obrazů a lamp. Armenové jmenují jej *vězení Messiášovo*; a to proto, že na straně epištolní hlavního oltáře nalézá se úzká komora, do níž jediné s hlavou hluboce schýlenou vstoupiti možná jest a kde jedva dvě osoby vedle sebe státi mohou. To jest ono místo, kde Spasitel *uvězněn* byl, prve než Kaifášem vyslýchán býti mohl. Až dosud ukazuje se dřík sloupu, k němuž Spasitel byl přivázán. Ve hlavním oltáři pak ukazují Armenové bílý, plochý kámen, kterým prý hrob Páně přikryt byl. Sloužíť za oltářní stůl při nejdražší oběti. — Na dvoře klášterním pak upozorněn bývá poutník ještě na místo, kde stál Petr, když Krista Pána zapřel, jakož i kohout, když zakokrhal a svědomí jeho probudil.“ Mat. 26, 59—68.

Tak vypadá, r. v Kr., dům Kaifášův za dnů našich; jak vypadal tehdáž, když Pán a Spasitel náš v něm souzen byl, kdož ví? Byltě Jerusalemem od časů Krista Pána, za těch 18 století, často dobyt, vydrancován a se zemí srovnán, tak že *v pravdě nezůstal kámen na kameni*, jak Spas.

J. Kr., byl předpověděl. I co divu, že z bývalého domu Kaifášova nic nezůstalo, nic jiného, leč *místo*; že se ví, kde stál.

Avšak slyšme již, N., co nám písmo sv. vypravuje o tom, co se se Spasitelem J. Kristem, dále v domě tom? A tu jest první sv. *Matouš*, apoštol a evangelista, kterýž nejobšírněji o též věci s námi se sděluje. Týž vypravuje takto: 26, 58.: *Knížata pak kněžská a všecka rada hledali falešného svědectví proti Ježíšovi, aby jej na smrt vydali; (59.) a nenalezli, ačkoli bylo mnoho falešných svědků přistoupilo. (60.) Naposledy pak přišli dva falešní svědkové (61.) a řekli: Tento řekl: Mohu sbořiti chrám boží a ve třech dnech jej zase vystavěti. (62.) A povstavši kníže kněžské řeklo jemu: Nic neodpovídáš k těm věcem, kteréž tito proti tobě svědčí? (63.) Ale Ježíš mlčel. Kníže pak kněžské řeklo jemu: Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus. Syn Boží? (64.) Dí jemu Ježíš: Ty jsi řekl (takť jest, jak jsi řekl). Ale však pravím vám, od tohoto času uzříte syna člověka, sedícího na pravici moci boží a přicházejícího v oblacích nebeských. (65.) Tehdy kníže kněžské roztrhl roucho své, řka: Rouhal se! Což potřebujeme ještě svědků? aj, nyní jste slyšeli rouhání, (66.) co se vám zdá? a oni odpovídajíce řekli: Hodent jest smrti. (67.) Tehdy plvali na tvář jeho a dávali mu zášijky; jiní pak ho políčkovali (68.) říkajíce: Hádej nám, Kriste, kdo jest, jenž tebe udeřil?*

Tak o věci vypravuje sv. *Matouš*; skoro rovněž tak sv. *Marek*, kratčeji sv. *Lukáš*, a ještě kratčeji sv. *Jan*.

Ó Spasiteli dobrotivý, kterak bylo přelaskavému srdci tvému? — Tam jsi stál, před lidmi nepravými a křivými, kteříž tě přivedli, aby tě soudili! Tebe, který jsi pravda věčná, moudrost Otcova vtělená, který jsi pravdě učil, kterýž jsi hříchu neučinil, aniž lest nalezena jest v ústech tvých, jemuž sami ti bídni dali svědectví: *Mistře, víme, že pravdomluvný jsi a cestě boží v pravdě učíš*, který jsi před nepřátely zvolati mohl: *Kdo z vás bude mne trestati ze hříchu?* — Tam stál jsi, abys souzen byl lidmi hříšnými! Ty který jsi světlo pravé, kteréž osvěcuje každého člověka, přicházejícího na tento svět; který jsi pravil: *Já jsem světlo světa; kdo kráčí ve světle tom, nechodí v temno-*

stech, ale přejde ze smrti do života; který jsi v pravdě svět osvítil, tmu bludu a modlářství zahnal a pravou vzdělanost *křesťanskou* založil: ty souzen máš býti lidmi nepravými, licoměrníky a pokrytci, *jejichž* svědectví se nesnášela! Ó kteraká potupa, kteraké ponížení! A ty mlčíš, trpělivě snášíš, neodpovídáš. Až když zapřisáhán jsi u Boha živého, teprv odpovídáš; ale pravdu mluvě, jsi posmíván, uplván, políčkován! Za koho jsi trpěl? za sebe? nikoli! tyť jsi hříchu neučinil! Za nás jsi trpěl, za hříchy naše. Ukážu, za *které*, v dílu druhém.

2.

Člověk ku pravdě stvořen jest. Jest světlo a tma, den a noc, jest pravda a lež. Abychom věci kolem sebe viděti a od sebe rozeznávati mohli, stvořil Bůh *světlo*. Ve světle spatřuje se všeliký předmět tak, jak jest; noc, tma, stín *klame*.

V přírodě všeliký předmět rozložen jest před námi. Příroda *pravdu mluví*. Bůh do ní *zákony* dal, kterých ona se drží a držeti musí, a od nichž se neuchýlí. Zákony ty *věčny* jsou, protože *Bůh* věčný jest, a Bůh stvořiv svět, měniti jich nemůže, protože by byl sám proti sobě; Bůh sebe opravovati nemůže. Na nás jest, abychom zákony ty stopovali, Boha ze přírody poznávali; a to může každý; tím se zabývají zvláště *přírodozpytci*.

Člověk ku pravdě stvořen jest; příroda vždy pravdu mluví; jest jako veliká kniha boží, rozložená před námi; všeliký tvor jest *list* v knize té. A všecko tvorstvo boží rozpadá se v *říše dvě*, říši *ducha* a říši *hmoty*. Obojí jest od Boha. Vše, co ve říši hmoty, t. j. ve světě viditelném se děje, jest *obrazem* toho, co se děje v říši ducha. Jako jest světlo zevní: tak jest i světlo *vnitřní*, jako jest *tma zevnější*, tak jest i tma *vnitřní* č. *tma ducha*, t. zaslepenost, vášeň, hřích; jako jest parno, horko, venku, tak i vnitř, v duši, zanícenost, láska; a jako jest v přírodě studeno a chlad, tak jest i v srdci člověka studenost, odvrácenost od Boha, náboženská chladnost; a tak i ve mnohém jiném. Příroda jest obrazem ducha. Obojím *zjevil* se Bůh, i hmotou, i duchem; obé jest od něho; nemůžet jedno býti proti druhému. Není příroda Bůh, nébrž *stupněm* k němu, ku

poznání jeho, jako z díla poznáváš mistra; sicby ty sám, jsa též částí přírody a tvorstva božího, musil býti bohem a přišel tudy v odpor sám s sebou. Dobře proto píše žalmista Páně: *Nebesa vypravují slávu boží a dílo rukou jeho zvěstuje obloha*. Ž. 18, 1. A v knize Job 12, 7—9.: *Zeptej se jen hověd a naučí tebe, a ptactva nebeského a oznámí tobě; mluv zemi a odpoví tobě a vypravovati budou tobě ryby mořské; kdož neví, že to všechno ruka Hospodinova učinila*. A v zákoně novém sv. Pavel Řím. 1, 20.: *Neviditelné vlastnosti boží skrze ty věci, kteréž jsou učiněny, rozumem pochopeny, spatřiny bývají, totiž, jeho věčná moc a božství, tak že výmluvy míti nemohou (ani pohané)*. Proto všickni praví přírodopytci, totiž, kdož duchem dobrým vedeni bývají, jakož i hvězdáři, kdož se zabývají pozorováním ohromných těl nebeských, jsou obyčejně lidé nábožní, poněvadž je příroda k Bohu vede. Tak vypravuje se o největším přírodopytateli nového věku, kterýž i sám mnohé zákony odkryl, *Isáku Newtonovi*, že, kdykoli vyřkl slovo *Bůh*, z uctivosti vždy posmekl.

Ku pravdě, světlu, stvořen jest člověk; noc jest nepřitelem člověka; pročez, kdo tmu hledá, nezamýšlí dobrého. Vseliký tvor ve přírodě miluje světlo a hledá světlo: bylinka i úzkou skulinkou prodírá se na světlo boží, aby se hřítí mohla na slunci; květiny hlavinky své po slunci točí, jako touhou po něm se nesouce; i ten brouček, červíček na jaře vylézá, aby ze zahřívajících paprsků slunečních se těšil; ano mnozí živočichové, kteří po zimu tuzí a zkřehlí byli, k novému se probouzejí životu, jakmile blahodárný paprsek jarního slunka se jich byl dotkl.

Proto světlo, *pravda*, má panovati na světě, a ne blud, klam, podvod a lež. Ku *pravdě* stvořen jest člověk. A kdo jest *pravda*? Kdož jiný, než *Bůh*? *pravda* naprostá, *věčná*; kteráž nemůže lháti, ani klamati. Člověk (po duši) jest k obrazu božímu stvořen, ano jest *obraz boží*; tudy k Bohu tíhnouti, pravdy se domáhati má. Proto nemůže duch člověka na ničem se *ustáliti*, leč na Bohu; *nepokojno jest srdce člověka, dokud nezpočinulo v tobě, ó Bože!* (Aug.) Ovšem, že zde nebude nikdy dosažen ideál, že skutečnost bude vždycky pokulhávati za praporem, ale přece domáhati se musí člověk pravdy, dokud je živ, po-

něvadž k tomu stvořen jest, a toť jest jeho cíl. Jest zde, jako v přírodě: noc a den, světlo a tma; *věčně světlo* jest nebe, svrchovaná odměna; *věčná tma* jest peklo, největší a nejhroznější trest! 1. Kor. 13, 12.

Že ku *pravdě* stvořen jest člověk, patrnó i odtud, že *lež* jest člověka *nepřirozená*; že, když lže, se stydí, se zapýří, do tváře hleděti nemůže; zrak jeho jest těkavý, přímého pohledu nevydrží. — Naproti tomu kdo pravdu mluví, netřeba, by se styděl; každému přímo do očí hleděti může. Proto hledme *pravdy* pilni býti ve všem: ve smýšlení, žádostech, řečích a skutcích, ve veškerém jednání a počínání svém. Proto apoštol: *Složice lež, mluvte pravdu jeden každý s bližním svým, neboť jsme vespolek údové* (Kristovi). — *Ohavností jsou Hospodinu rtové lživí.*

Proto *hřeší*, N., kdo vědomě a zúmyslně nepravdu mluví, tudy *lže*, ať *slovy*, což jest lež v užším a pravém smyslu slova, anebo *skutky*, což jest přetvářka, a v náboženském smyslu *pokrytství*, hřích nejohavnější a nejhorší. A všeliký takový hřích jest tím těžší, čím *horší* jest úmysl. Sem spadají všecky způsoby lži, klamu a podvodu; pomluvy, křivá podezření i posuzování; křivé žaloby i křivá svědectví, falešné sliby i přísahy, slovem vše, co proti 8. přikázání božímu jest a co se v něm zapovídá.

Všeliká lež sama sebou *ohavná* jest a jest hříchem *trojnásobným*: proti Bohu, poněvadž Bůh pravda jest a pravdu káže; proti *sobě*, poněvadž poskvřňuje duši hříchem a člověk se snižuje, zahazuje; a proti *bližnímu*, poněvadž podkopává a ruší vzájemnou *důvěru* a *víru*, bez kteréž člověčenstvo by obstáti nemohlo. Kdeby se ocitlo pokolení lidské, kdyby zavládla lež? kamby se zšínulo? Pročež každý, kdo lže a cesty nepravé, podvodně hledá, Boha se zříká, a od Boha se odvrací, a obrací se k tomu, který jest *lhář a otec lži, kterýž v pravdě nestál, a vrahem jest pokolení lidského od počátku; kterýž když mluví lež, ze svého mluví, neboť jest lhář a otec lži!* Ach, r. v Kr., což jest nyní lži a nepoctivosti na světě, sami víte! ohlédněte se jen kolem sebe! Co podvodů, lží a klamů! co pomluv, křivého na cti utrhaní, ať slovem, ať písmem; co nepravých slibů, falešných svědectví a křivých přísah! Víť každý, v jaké době žijeme. A to často pro nepatrnou věc, pro

mrzký zisk, pro ukojení své vášně, své mstivosti! Ó, kdo křivé svědectví, falešnou přísahu skládáš, že se nebojíš, že jazyk tvůj oněmí, prsty tvé schromnou, ruka tvá upadne! A přece se stává, a zhusta stává, r. v Kr., za dnů našich! To-li jsme křesťané? Tak-liž máme před očima vzor svůj, Pána našeho Ježíše Krista, kterýž, stojí před Kaifášem a slyše všecka ta nepravá svědectví, mlčel? — Ó kteraká to opovážlivost neslýchaná, smělost ďábelská, dovolávati se Boha za svědka ku lži a věcem nepravým. Právem slove týž *vyvrhelem* člověčenstva, kterýž skutku tak hrozného schopen jest; čehož se má do něho nadíti pokolení lidské?

R. v Kr., za to trpěl Spasitel náš, když stál tam před Kaifášem; ne za *sebe*; neboť byl svatý, nejsvětější, ale za nás, za naše hříchy, lži, podvody, klamy, — za naši neupřímnost a faleš ku přátelům, za naše pomluvy, křivé sliby, křivá svědectví, i přísahy trpěl, když byl uplván, posmíván a nemilosrdně ubíjen! Ó pomněme toho, a nezapomeňmež nikdy. *Mlčel* — neotevřel úst svých. *Když mu zlořečili, nezlořečil; když trpěl, nehrozil* (že by mohl je zničiti), *ale vydával se soudícímu ho nespravedlivě*. 1. Pet. 2, 23. — I teď mlčí, čeká trpělivě, čeká na polepšení; ale jedenkrát promluví, přijda soudit živé i mrtvé. *Uzříte Syna člověka v oblacích nebeských přicházejícího s mocí mnohou a velebností!* Ó tu vše vyneseno bude na světlo boží, co kdy ve tmě, lží, bludem a klamem se dalo. *Vynesena bude kniha, v níž je psána ctnost i píha, na níž trest neb zpláta stíhá.* — *Králi hrůzy veleskvoucí, jenž vyslycháš prosby vroucí, spas mne tenkrát, Všemohoucí!*

A proto pamatuj na smrt, na soud boží soukromý a všeobecný! Vzdechni: „Pane Ježíši Kriste, odpusť mi *provinění* má!“ Poznej jich; zpytuj dobře své svědomí; vzbud' upřímnou lítost; utvrď v sobě dobré předsevzetí; upřímně se vyznej ve sv. zpovědi, a zadosť učiň za hříchy své, t. j. naprav, co a pokud ještě napraviti se dá, a to v čas, dokud jsi na cestě, dokud Bůh ti popřívá času ku pouti této pozemské, abys, jako teď následuješ Ježíše Krista, aspoň v duchu na cestě jeho bolestné, mohl ho následovati i *tam* jedenkrát, do slávy jeho nebeské, do říše světla a pravdy věčné. Amen.

IV.

Dům Pilátův.

*„A svázavše jej přivedli a vydali
ho Pontskému Pilátovi vladaři.“*

Mat. 27, 2.

Rozličné cesty bolestné konal Spasitel náš; zajisté první po poslední večeři na horu Olivetskou; druhou odtud do Jerusaléma zpět přes potok Kidron do domu Annášova a dále ku Kaifášovi; od tohoto veden jest ku Pilátovi. Pilát poslal jej ku Herodesovi; Herodes opět vésti jej dal ku Pilátovi zpět, odtud pak konečně nastoupil tu poslední a *nejbolestnější* cestu na horu *Golgothu*. A to proto konal Pán a Spasitel náš, že dosti činiti chtěl za *rozličné cesty hříšné*, jimiž lidé nezřídka krácejí, neboť jedenkaždý z nás má *cestu života svou*. Proto praví prorok boží, Is. 53, 6.: *Všickni my jako ovce zbloudili jsme, jedenkaždý na cestu svou uchýlil se.*“

A Hospodin Bůh mluví ústy téhož proroka 55, 8. 9.: *Nejsou zajisté myšlení má myšlení vaše: ani cesty vaše jsou cesty mé. Nebo jakož povýšena jsou nebesa od země: tak povýšeny jsou cesty mé od cest vašich a myšlení má od myšlení vašich. Každý má cestu svou života svého a kdož může říci, že krácel vždy cestou pravou?*

I dnes chceme, r. v Kr., pokračovati na naší nábožné pouti a následovati Spasitele svého na bolestné cestě jeho, a to od Kaifáše do domu Pilátova; chceme navštívit toto posvátné místo, skropené rovněž *krví Kristovou*; chceme slyšeti, co jiní nábožní poutníci, očití svědkové, o něm nám

vypravují, jak a kterak vypadá nyní; co dle písma svatého se Spasitelem se tu dalo, jakož i kteraké rozjímání odtud odvoditi a sobě učiniti můžeme.

Vždy více a více bouřlivé mračno stahuje se nad hlavou Pána našeho J. Krista, vždy užším a užším stává se kruh, jež kolem něho vedou a jímž tísní jej zlí a nepravostní. Ó neopouštějme Pána svého v jeho bolestech a útrapách, ale vezmouce jedenkaždý z nás křížek svůj na bedra svá, věrně krácejme za ním a s ním, držíce se šlépějí jeho! —

1.

Jmenovaný již v řeči předešlé cestovatel ruský *Abraham Norov*, vypravuje nám ve zmíněném díle svém „*Putování po sv. zemi*,“ (díl I. str. 99.) o domu Pilátovu takto: Místnost paláce Pilátova, kde stával, je známa; i směr ulic jest týž, jako býval, až na horu Golgothu. — Když vstoupíme do Jerusalema *branou ovčí* (od východu, kudy ovečky čili beránci vodíváni bývali ku zabítí do chrámu, a kudy i sám Spasitel nepochybně veden jest s hory Olivetské): spatříme ulici dosti přímou, vedoucí ku paláci Pilátovu. Jde se vedle rybníka, zvaného *bravni* (v němž zvířátka, k obětování určená, umývána bývala, a kde Spasitel 38 let nemocného uzdravil) a vedle domu sv. *Anny*. Tam byl přiveden Spasitel náš od domu Kaifášova pod Sionem.“

Praví dále cestovatel náš, že část zřícenin domu toho *dosud* stojí. S vysokých tarasů viděti prý jest na horu *Moria* a zde předsín mešity Omarovy, kde stával chrám Šalomounův a na sever vyhlídka na velikou část Jerusalema (Bezethu, dolní město.) Rovněž i *pozůstatek vchodu* do toho paláce z ulice viděti prý jest až dosavad. Jest to *vchod* do bývalého *radního domu*, čili do dvora zeměsprávcova, zvaného „*Prætorium*“ (kdež byli vojáci, stráž vladařova), do kterého Židé, přivedše z rána Ježíše od Kaifáše, *nevešli, aby se neposkvrnili, aby mohli jísti beránka*; (Jan 18, 28.) neboť dle víry jejich každý se poskvrnil, kdo do domu pohanského vešel; beránek sám čistý, měl jen čistými požíván býti.

Toto Prætorium vystaveno bylo z velikého kusoví mramorového, červené a žluté barvy, v souměrném rozřadění. Soudnice pak Pilátova, již sv. Jan nazývá *Lithostroton*, což jest kamenné dláždění, rozličnými, různobarevnými kameny byla vykládána, což právě svědčí o starobylosti téhož stavení; téhož stavení; teď stojí v řadě jiných zdí na ulici. Podobně tu viděti jest i *poslední stupeň* onoho přikrouhleného chodiště, kteréž na ulici vedlo. — Všecky stupně těchto schodů vykládány byly *bílým mramorem*; křižáci přinesli je *do Říma*, kdež jsou ve chrámě, zvaném „la santa scala“ — t. j. *svaté schody*, nedaleko slavného, starobylého chrámu sv. *Jana z Lateranu*. Jest jich 28.“

Jiný cestovatel, náš krajan, který již r. 1598 cestu do sv. země konal a ji popsal, slavný český pán, rovněž učený, jako zbožný, *Chrištof Harant z Polžic a Bezdržic*, praví o těchto sv. schodech (I. 147.) takto: „Stupně ty nalezeny byly při vyčišťování města za času sv. Heleny, císařové, matky císaře Konstantina Velikého. Po stupních těch se chodí jen po *kolenou*, a to *dvakráte*, že Kr. Ježíš *dvakráte* po nich šel (od Kaifáše a od Herodesa) a některé krůpěje své předražené krve (po svém bičování kráčeje po nich dolů) na ně upustil, kteréž až dosavad železnými mřížkami přikryty jsou a tu nábožnými lidmi líbány bývají.“ — Kdož pobožností svou na sv. schodech vykonají, dosahují plnomocných odpustkův. U posledního stupně potkal se prý Ježíš s Marií, matkou svou.“

„Vnitřek Pilátova paláce“ tak vypráví nám Abraham Norov dále, „kde vynesena jest ten nejnespravedlivější rozsudek, který kdys vynesena byl na světě, zanechán jest *spoustě*; schody v předsíních úplně jsou porušeny. Strachovali se prý vladařové Jerusalemské tam bydleti. Na stěnách jedné komnaty vyobrazen byl *soud Pilátův nad Ježíšem*, pocházející nepochybně z času sv. *Heleny*; pohané však a Židé shladili tuto hroznou pro ně výčitku. Tu byly též *dva* velmi starodávné nápisy *latinské*, obsahující v sobě známý ortel Pilátův.*)

Jesum Nazarenum. seductorem populi, legis Mosaicæ decisorem, a Pontificibus et sacerdotibus accusatum, expoliare, ligare, et virgis cædite.“ — Jesum Nazarenum virum seditiosum et contemptorem

Harant dále píše takto: „Z paláce Pilátova šla pavlač (gallerie) do pevnosti *Antonia*; na pavlači té stála *soudná stolice*, kde Kr. Pán židům představen byl. Odtud byl (na rozkaz Pilátův) do soudního domu Pilátova zpět veden, a tam od žoldnéřů v síni, zvané *stratapedon*, ku sloupu přivázán, ukrutně bičován, posmíván a uplván; pak nazpět přiveden a lidu ukázán: *Ecce homo — ejhle člověk!* (Norov str. 100., mluví o loubení přes ulici, a *okně*, kteréž slove „okno Ejhle člověk,“ že na témž místě jest, kde se tak stalo; nyní nachází se tam příbytek tureckého dervíše). — Na levé straně pod samým loubením ukazují nevelký výklenek ve *stěně*; praví, že na témž místě Blah. Rodička Boží stojíc, ve smrtelné úzkosti očekávala výsledek soudu Pilátova.“ (Norov.)

Na témž místě paláce Pilátova (Harant) později koste od křesťanů vystaven jest; ale od Turků v obydlí vladaře Tureckého obrácen a dosti nákladně mramorovým kamením ozdoben byl.

Nuž, N., tolik o tom místě, kde Spasitel náš ku smrti odsouzen jest, jak očití svědkové o něm vypravují. Vizmež nyní, co *písmo sv.* praví, jak a kterak se dalo se Spasitelem naším na místě tom.

Evangelista Páně a spolu apoštol sv. *Matouš* píše: 27, 11.: *Ježíš pak stál před vladařem; a otázel se ho vladař řka: Ty-li jsi král židovský? Řekl jemu Ježíš: Ty pravíš. (12.) A když na něj knížata kněžská a starší žalovali, nic neodpovídal. 13. Tehdy dí k němu Pilát: Neslyšíš-li, jak veliké věci proti tobě svědčí? 14. Ale on neodpověděl jemu ku žádnému slovu, tak že se vladař podivil.“*

27, 19. „*A když seděl na soudné stolici, poslala k němu žena jeho řkouc: Nic neměj s tímto spravedlivým; nebo jsem mnoho trpěla dnes ve snách pro něho.“*

Jan 18, 29.: *Tedy vyšel k nim Pilát ven a řekl: Jakou žalobu vedete proti člověku tomuto? 30. Odpověděli*

Cæsarís, ut a majoribus suæ gentis probatum est, in medio duorum latronum ad communem locum supplicii adducite et per ludibrium Regiæ Majestatis, in medio duorum latronum crucifigite.“ Georgi a Beunesburg Itiner. sacr. 1649.

a řekli jemu: *Kdyby tento nebyl zločinec, nevydali bychom ho tobě.* 31. *I řekl jim Pilát: Vezměte vy jej a podle zákona svého sudte jej.* I řekli jemu Židé: *Námť nesluší zabiti žádného; aby se naplnila řeč Ježíšova, kterouž řekl, znamená, kterouby smrti měl umříti.“*

18, 33.: *Tedy všel Pilát opět do radního domu a povolal Ježíše a řekl jemu: Ty-li jsi král židovský?* 36. *Odpověděl Ježíš: Království mé není z tohoto světa. Kdyby z tohoto světa bylo království mé, služebníci moji zajisté brániliby, abych nebyl vydán Židům; ale nyní, království mé není odtud.* 37. . . . *Já jsem se k tomu narodil a proto jsem na svět přišel, abych svědectví vydal pravdě; každý, kdo jest z pravdy, slyší hlas můj.*

38. *Dí jemu Pilát: Co jest pravda?* — *A když to řekl, vyšel opět k Židům, a dí jim: Já žádné viny na něm nenalezám.* 39. *Ale jest obyčej váš, abych vám propustil jednoho (vězně) na velikonoc; chcete-li propustím vám krále židovského?* 40. *I zkríkli opět všickni řkouce: Ne toho, ale Barabáše. Byl pak Barabáš lotr (a vrah).*

19, 1. *Tedy vzal Pilát Ježíše a zbičoval ho.* (Dle práva římského bývali odsouzenci ku smrti dříve mrskáni.) 2. *A vojáci spleťše korunu z trní, postavili na hlavu jeho a rouchem šarlatovým přiodili jej.* 3. *A přicházeli k němu a říkali: „Zdráv buď, králi Židovský!“ a dávali mu políčky.*

19, 4. *I vyšel Pilát opět ven a řekl jim: Hle, vedu vám jej ven, abyste poznali, že na něm žádné viny nenalezám.* 5. *(Tedy vyšel Ježíš, nesa trnovou korunu a roucho šarlatové.) I dí jim Pilát: „Ejhle člověk!“* A jakž jej uzřeli nejvyšší kněží a služebníci, zvolali řkouce: *Ukřižuj, ukřižuj ho!* *Dí jim Pilát: Vezměte vy jej a ukřižujte; neb já na něm viny nenalezám.* 7. *Odpověděli jemu Židé: My zákon máme a podlé zákona má umříti, nebo Synem božím se činil.* 8. *Tedy když uslyšel Pilát tuto řeč, více se obával.“*

19, 9. *I všel zase do radního domu a řekl Ježíšovi: Odkud jsi ty? Ale Ježíš mu nedal odpovědi.* 10. *Tedy řekl jemu Pilát: Se mnou nemluvíš? nevíš liž, že mám moc, tebe ukřižovati a mám moc, tebe propustiti?* 11. *Odpověděl Ježíš: Nemělbyš žádné moci proti mně, kdyby nebylo tobě dáno s hůry; protož kdo mne tobě vydal, větší hřích má.* 12. *A od té chvíle hledal ho Pilát propustiti. Ale Židé*

volali rkouce: Propustíš-li tohoto, nejsi přítel císařův: nebo každý kdo se činí králem, protiví se císaři. 13. Tedy uslyšev Pilát tyto řeči, vyvedl Ježíše ven, a posadil se na soudné stoličce; na místě, kteréž slove Lithostroton a židovsky Gabbatha.

19, 14. Byl pak pátek před velikonocí, okolo hodiny šesté; i dí židům: Ejhle, král váš! Ale oni křičeli: Vezmi, vezmi, ukřižuj ho! Dí jim Pilát: Krále vašeho ukřižují? Odpověděli nejvyšší kněží: Nemámeť krále, než císaře!

Mat. 27, 24.: I vida Pilát, že by nic neprospěl, ale že by větší rozbroj byl, vzav vodu, umyl ruce před lidem řka: Nevinent jsem já krví spravedlivého tohoto; vy vizte! — 25. A odpověděv všecken lid, řekl: Krev jeho na nás i na naše syny! — 26. Tedy propustil jim Barabáše; ale Ježíše ubíčováného vydal jim, aby byl ukřižován.“

To, r. v Kr., sběhlo se s Ježíšem v paláci Pilátovu. Rovněž tak vypravují a o té věci svědčí ostatní dva evangelisté: sv. Marek a sv. Lukáš.

Tam tedy stál Spasitel náš, před soudem! on, Syn boží, Nejsvětější, před lidmi a před *jakými*? Nebo kdo přivedli jej? zákonníci a fariseové, pokrytci; proč vydali jej? z nenávisti a závisti. Ke komu? k Pilátovi! Kdo byl Pilát? Pohan, jemuž šlo pohodlí tělesné, rozkoš a světské jeho postavení nade všechno! Bylť přirozený dobrák, ale slaboch! — Věděl, že křivda a bezpráví se děje, ale přece po právu nejednal, ač mohl a moc měl; věděl, že Ježíš jest nevinný, sám tě kolikráte vyznal: *Já na něm žádné viny nenalezám*: přece jej s Barabášem srovnal, a vedle tohoto postavil, ano i připustil, že tomuto dána přednost. Dal ukrutně zmrskati a zbičovati Ježíše, proti svému přesvědčení, ku posměchu lidu představil: přece tak učinil. — Věděl, že ten nejnespravedlivější podepisuje ortel: přece podepsal. Umyl sice ruce, ale svědomí svého neomyl, jména svého neočistil.

Pilát poskytuje nám smutný obraz člověka slabého, nerozhodného, u něhož mravní síla zamrkla, kterýž svět, s jeho výhodami cení nad duši svou, poněvadž duše jeho veškera do světa pohřížena jest. Jemu jest svět a užívání jeho *nade vše*; co se duchovního, vyššího života týče, jemu jest pravda, jako lež, víra jako víra. Pravit: *Co jest pravda?*

Jakoby řekl: Ach, vše jedno! — Smutný stav duše člověka! Přirozený cit práva v něm se ozýval, ale on ho neposlechl! Ejhle, slabý byl, jednal proti svému svědomí, Neměl, co by jej sílilo, a dodalo vyššího vzletu. Nemělo náboženství, neměl *víry*! *Co jest pravda?* ousměšně pravil. Člověk, zabředlý do světa. Za tu jeho netečnost, studenost, trpěl Pán, když stál před ním! — Jak *záhubný* to duše stav a člověku *nepřirozený*, ukážu.

2.

Zavládla, r. v Kr., za dnů našich namnoze netečnost náboženská, chladnost, studenost u víře. Mnohým jest vše jedno, jakékoli víry jsou, třeba žádné; ve své domnělé moudrosti myslí, na tom že nezáleží.

Ano, nejen vlažnost, i úplná nevěra zaujala místo u mnohých, i samých katol. křesťanů, a ta nevěra *hrubá*, ta nejhrubší, kteráž nechce uznávati ani těch předních a základních pravd nejen křesťanské, ale všeliké víry; jako: že jest život ještě jiný, než pouze tento vezdejší; že jest po smrti odměna, anebo trest, a proto soud boží, že jest skutečně Bůh nad námi, nejsvětější a nejvyšší spravedlivý; že jest duše lidská obraz boží a tudy nesmrtelná. Toho všeho neuznávají, stavíce se tak zhola na stanovisko *zvířat*.

U těch a takových jest víra jen *v tento svět*, tělesný a hmotný; a snaha? jen po *penězích*. Zásada jejich jest: jen toho světa užiti; neboť praví, člověk že jen to má, čeho užije; jen *tu* že je *skutečnost*; ostatní, co se prý mluví o nebi a pekle, o životě věčném, odplatě a trestu, to že náleží do říše bájí, a jest prý jen pro slabochy. — Základním pravidlem jejich jest: Jez, pí a hoduj; po smrti není žádné rozkoše více.“ A poněvadž na světě zadarmo nic není, za peníze však možno všecky možné rozkoše, požitky a rozmařilosti si zjednati: tuť ovšem veškera touha jejich se nese po *penězích*.

Kde toho *příčina* (původ)? Uznáváme hlavně dvě: že takové *neznabožské zásady se rozšiřují*, a to nejvíce špatnými *knihami* a též i veřejnými listy; a pak i *nekřesťanské zákony*; neboť víme, že za posledních (novějších) dob zá-

konodárství se téměř úplně vyzzulo z ducha Kristova. Vzpomeňme jen *nesvěcení neděle*; ty beznáboženské zákony školní a odloučení školy od církve.

Další pak ještě a hlubší příčina, která však vždycky v člověku jest a bude (příčina vnitřní), jest ta přirozená v člověku náklonnost více ku zlému, než k dobrému. Dle zděděné porušenosti má v něm, jak sami na sobě poznáváme, *smyslná* část převahu nad duchovní; a věci, spasení duše se týkající, věci *duchovní*, bývají mu odporны; netřeba ho teprv *sváděti*. Byloby, dávati dítěti nůž do ruky, anebo bláznu, aby si zahrával *ohněm*.

Proto, r. v Kr., ty a také náhledy a zásady nejvšesmyslny jsou. Kam by vedly? to-li by měla býti cesta ku blahu a štěstí? ku pokoji a míru? ku lásce a přátelství? Vezmi *chudému* víru, co ho bude těšiti? co síliti v jeho strastech a trampotách, v jeho bídě a nouzi? Pomyšlí si: Nač bych já snášel chudobu, hlad a nedostatek? půjdu a vezmu, kde bude. A nebude-li se Boha báti, a nebude-li ctíti přikázání boží, zákony lidské jak bude ctíti? — A vezmi *bohatému* víru, co z něho bude? Jest-li boháč a ten, kdo vůbec ničeho nezkusil a od malička jen v hojnosti byl živ, obyčejně málo lásky a soucitu má k chudému, poněvadž, kdo nezkusil, nevěří: a přece ještě snad nějakou víru má, že Bůh jest nad ním, kterýž ho bude souditi: jak pak, až by té víry neměl a Boha se nebál? Tuť by ubožák chudý dán mu byl v milost i nemilost, mohlby dle vůle odíratí jej, a jím, jakby chtěl, ukrutně nakládati, síly jeho, ubohého, do poslední křupě vyssávatí, jakož se to jak víte, u krutých a nemilosrdných boháčův již dosti stává. Ejhle, tamby vedlo, N., kdybychom se vyzzuli z víry a ze zásad Kristových. Proto řeč oněch zhola nesmyslná.

Avšak byť ti a oni smyslníci, kteří jen v tento svět věří a života věčného popírají, tak mluvili, nevěřme jim; jsouť to u nich jen prázdná slova; vnitřek jejich jim o jiném praví. Mluví tak, aby uchlácholili své svědomí, kteréž jim činí výčitky; přemlouvají sami sebe a namlouvají sami sobě, že po smrti nic není, poněvadž svědomí jejich je *straší*, a oni si *přejí*, aby raději, uživše světa, jako zvířata zhynuli, než aby po smrti souzeni a na věky

zatraceni byli. Ale blázni jsou; zdaž učiní, aby, zavrou-li oči, slunko nesvítilo? zdaž jim kdo bude věřiti, řeknou-li: slunko nesvítil, já ho nevidím? Blázne, otevři oči, a je uvidíš! Takť jest s těmi, kdož schválně zavírajíce zrak svůj duchovní a vášněmi jej zaslepující, tvrdí, že není světla pravdy boží!

Avšak, dr. př., celou věc zdravým-li jen rozumem uvážíme, musíme nahlédnouti, žeť se přičí nevěrecký náhled ten zhola již *naší vlastní přirozenosti*. Vždyť myslíš, cítíš, žádáš! poznáváš, že v tobě jest ještě bytost jiná, nejen toto tělo; bytostí tou že vysoce jsi vyvýšen nad všeliké zvíře, ano, že táž bytost jest, která ti té důstojnosti dodává, ano bytost ta že jest ten *obraz boží*, ku kterému jsi stvořen; a tudy že nemůžeš nikterak míti týž cíl před sebou, jako zvíře. To když dalo nám tělem svým, co dáti může, naplnilo úkol svůj, ale člověk? — Podložitě Bůh sám původně nerozumné živočichy pod panství člověka.

A dále odporuje nevěra i *účelu společnosti*; týž jest, aby vládl řád, pořádek, láska, mravnost, počestnost? zda-li to možná, vládne-li touha po světě a cílem člověka jest, užívatí světa? Tuť by opanovala zásada: kdo s koho, ten s toho; válka všech proti všem!

A proto, r. v Kr., nemůže jinak býti a na věky podrží platnost zákon Kristův: *Milovati budeš Pána Boha svého nade všecko a bližního jako sebe!* Na věky státi bude: *Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři se, vezmi kříž svůj a následuj mne!* A není jinak! Za dnů našich, r. v Kr., již ani nejde o to, zda-li kdo katolík, anebo protestant, nébrž vůbec o to, zda-li ještě nějakou víru má? zda-li křesťan jest, anebo pohan? neboť víme, že nejen u protestantův, zvláště v říši, ale i u katolíkův ocitli se mnozí v úplném *bezvěří*; jak toho denně na sta dokladův před sebou vidíte.

Pročež, kdo můžeš, hled' oživiti *víru*, nejprv v *sobě*, a pak i ve společnosti lidské, aby ožila opět nábožnost a život křesťanský; buď každý *apoštolem* ve své domácnosti, ve svém přátelstvu, ve svém sousedstvu. To můžeš; ale počni *u sebe!*

Hle viz, tam stál Pán Ježíš Kristus před Pilátem! Týž jako na ousměšek pověděl: *Co jest pravda?* A pravda stála před ním a on jí nepoznal. Zaslepeno bylo oko jeho světskou myslí, zavřeno bylo věcem nebeským. *A milovali lidé více tmu, nežli světlo, protože skutkové jejich byli zlí.*

Ó, r. v Kr., nebudiž vám víra, jako víra: ale važte si své víry, ceňte ji nade všecko; jest to nejdražší, co po rodičích jste zdědili. Neříkejte s Pilátem: *Co jest pravda?* Jest *pravda*; jest Bůh; a pravda vtělená, jest *Ježíš Kristus*. Já jsem *cesta, pravda i život*. Já k tomu jsem se narodil a proto jsem na svět přišel, abych svědectví vydal pravdě; proto, kdo z pravdy jest, slyší hlas můj!

Když na trůně císařů římských v 2. polovici 2. století seděl *Mark Aurel*, příjímím *filosof* (mudřec): předstoupil před *Rustika*, praefekta Římského jednoho dne *Justin*, rovněž mudřec, ale *opravdový* a podával jemu spis řka: *Vím, že spis ten mne život státi bude*. I tázal se ho vladař, vida, že nosí plášť učencův: *které vědy se držíš?* Odpověděl Justin: *Všecky jsem prošel, ale v nižádné nenalezl upokojení, až konečně v moudrosti křesťanů, která však bludařům nechutná*. Rustikus: *Jak, bídniče, té vědy se držíš?* Justinus: *Za čest sobě kladu, že na pravdě stojím*. S jinými křesťany stát jest; mudřec a mučenník.

Když sv. *Cyrill*, mládeneček 14letý, stál na hranici, maje upálen býti pro víru, a když vše plakalo a jej pro mladost jeho litovalo: on jediný se smál a volal: „*Přejte mi štěstí, že za Spasitele svého Ježíše Krista mohu život položit*.“ Upálen jest, jsa téměř dítě.

Když sv. *Polykarp*, biskup Smyrnenský a poslední žák apoštolský, stál před pohanským vladařem a ten žádal, aby zapřel Krista, jemu klnul, pravil: *Osmdesáte a šest let Pána Kristu sloužím a nic zlého mi neučinil, ano ne-skonalých milostí mi prokázal, jak mu mám klnouti a se ho odřící?* I upálen jest; na hranici pak stojící mečem proboden, až hojný proud krve i plamen udusil.

Když sv. *Ignác*, biskup a mučenník (107), jsa císařem Trajanem odsouzen, by ve velikém divadle římském (amfitheatru) byl předhozen lité zvěři: tu stoje již na jevišti a slyše řvaní lvů, zvolal: „*Pšenice Páně jsem, zuby lítých*

šelem rozemlet budu, abych důstojným chlebem Páně se stal. I zůstaly z něho jen hrubší hnáty.

A jako tito, nesčíslní jiní křesťané, zvláště za *prvních* století zpečetili pravdivost víry křesťanské krví svou; a bylo na *začátku* církve; jak pak, kdyby viděli teď církev boží, rozšířenou po veškerém světě, kterak předpovědění Ježíše Krista splnilo se o *zrnu horčičném*, a že *brány pekelné ji nepřemohou*? jak více a více se šíří!

Proto, N., odložte všelikou chladnost, netečnost u víře; važte si jí, hajte ji. Tam stál Kristus Pán před Pilátem; trpěl za všecku naši liknavost, nehybnost a lenost duchovní. Spasen bude, jen kdo sám spasen býti chce! Nehleďte k tomu, že Kristus Ježíš ukřižován byl; často *pravda* zlými a neřestnými lidmi křižována bývá, ale vítězí. *Kříž* byl druhdy dřevo největší potupy a hanby, a hle, teď jest znamením největší slávy.

A proto, nic nedejte se másti ani *špatnými příklady* a bohaprázdným životem jiných, ani zlými *řečmi* a nekalými, nevěreckými spisy, ale vědouce, *komu jste uvěřili*, držte se *Ježíše Krista*. nechtíce býti zrádci na tom, jehož jméno nosíte, a na jehož jméno pokřtěni jste; vzpomeňte ho, když stál tam před Pilátem; vzpomeňte, když byl přukrutně bičován, posmíván a uplván, vzpomeňte, že to vše trpěl za nás, aby spasil hříšné. Amen.

V.

Dům Herodesův.

„A když zvěděl Pilát, že by byl z moci Herodesovi, poslal jej Herodesovi, kterýž také byl v Jerusalemě v ty dni.“ Luk. 23, 7.

Čím déle se kdo, r. v Kristu, na nějaký obraz dívá: tím hlouběji vnikají všechny krásy a zvláštnosti obrazu toho v duši jeho. Jako živé vidí před sebou postavy osob, jejich tváře, jejich roucha, pohyby, poměr k sobě, jejich skupení, slovem, veškerý děj, jak jej obraz naznačuje.

A tak jest, N., se *vším*. Čím déle člověk něčím se obírá a se všech stran tu onu věc, kterou poznati se snaží, pozoruje: tím jasnějšího o ní nabývá názoru a tím hlouběji táž věc vniká u nitro jeho, tím více duch jeho se jí zmocňuje; neboť zde na světě není skokův nižádných, ale ve všem panuje přechod *volný, nenáhlý*. Toť nám ukazuje i *příroda*; ne najednou jablko uzrá, nýbrž ponenáhlu, ne osení, ne obilíčko na poli. Ne najednou jsme ze zimy v létě, ne najednou z léta v zimě; jsouť *přechody*: jaro a podzim; a jak to potřebné a moudré!

A tak, r. v Kr., se věc má i s *naším prospěchem duchovním*; ne pojednou stává se člověk dobrým, dokonalým; toť výsledek mnohých bojů a prací a namáhání duchovních. *Železo* ne najednou stává se ocelí, ale dlouhým bušením a mnohými ranami. Tak i *svatí*, ne pojednou *svatými* se stali, ale mnohými oběťmi, dlouhým sebezapíráním, a mnohým duchovním cvičením.

A tak i kdo životem svým napodobiti chce *Krista*; ne najednou stane se mu podobným; ach, což my slabí? zděděná porušenost ku zemi nás trhá a táhne a s těží se odlučujeme od ní; a přece Spasitel pozývá nás: *Pojďte za mnou! následujte mne!* — I teď jdeme za ním; chceme. Následujeme ho na jeho bolestné cestě; navštěvujeme svatá místa ve svaté zemi; *místa utrpení P. N. Ježíše Krista*, jež potem svým i krví svou byl posvětil. Konámeť pouť do svaté země. Spasitel kráčí před námi; krvavé jeho stopy stkvějí se před očima našima; ukazujíť, kudy máme jíti. Hle Spasitel *vytrvává* na bolestné cestě své, vytrvejmež i my; vypíjí, vyprazdňuje *kalich hořkosti* až do poslední krůpěje pijmež jej i my. A proto nebudiž nám obtížno, i dnes jíti za ním na bolestné pouti jeho, každý křížek svůj na sebe vezmouce a trpělivě jej za ním ne-souce. I chceme následovati ho dnes od Piláta do domu Herodesova; chceme slyšeti, jak to místo vypadá nyní, co s Pánem a Spasitelem naším u Herodesa se dalo, a odtud odvoditi sobě spasitelné poučení i povzbuzení.

Jest dnes, N., *smrtelná* neděle; ač pojmenování to odvozují z dob pohanských, kdy vynášena *smrt* (zima) ze vsí a ratolesť (jaro) zpět přinášena do vsi: jest i *křesťanské*; neboť ode dneška církev svatá výhradně a jedině obrací zřetel svůj k *utrpení a smrti Ježíše Krista*. Dnes počalo také již utrpení jeho; měl býti kamenován; skryl se; proto se zahalují podobizny Krista Ukřižovaného; ale nám za to tím živěji obraz jeho taniž na mysli, abychom majíce před sebou bolestnou jeho tvář, jak ukázal ji Pilát lidu: „*Ejhle člověk*“, tím více k nábožnosti, lásce a útrpnosti povzbuzeni byli; a já již počínám ke cti a chvále trpícího Ježíše! —

1.

Český náš cestovatel, pán a šlechtic, *Harant z Polžic a Bezdrůžic*, ve svém díle „Cesta z království Českého do Benátek, odtud do země svaté, země Judské a dále do Egypta,“ v 1. díle str. 148. vypisuje nám to místo, kde stával druhdy dům Herodesův, takto: „Od Pilátova domu obrátili jsme se jinou ulicí na levou ruku proti půlnoci

a přišli jsme cestou as 28 krokův k velikému a pěknému domu, proti polední ležícímu, zevnitř na ulici od pěkného černého, hlazeného kamene mramorového vystavenému, do něhož však jsme jíti nesměli. O něm nám *vikarius* (nepochybně představený kláštera a náměstek apoštolský) povídal, že stojí na *témž místě*, kde někdy dům krále Herodesa stával, ku kterémuž Kristus Pán od krále Herodesa veden byl; Luk. 23, 7.; ač jiní jej dále býti praví, od domu Pilátova ku straně západní, nedaleko od kláštera sv. Salvátora.“ Tak místo býti shledal Harant; tedy z domu Herodesova už dávno nic nebylo a jiné stavení nepochybně *turecké*, stálo na místě jeho.

Ale pozdější cestovatelé, jako zmíněný již *Abraham Norov*, z tohohle století, líčí věc jinak, jmenovitě tento praví takto: „Dům Herodesův, kam Ježíš od Piláta poslán a odkud zase nazpět veden byl, stál nedaleko odtud v pravo od loubení, na skrovném *návrší*, jež teď prázdné jest a jen zříceninami pokryté.“ Tedy nic nestojí na tom místě nyní, a jen rum a štěrka tam se nalézá, čemuž není divu, povážíme-li, kolikráte Jerusalemem nepřátely dobyt, vydrancován, zruščen a se zemí byl srovnán.

Chci vás ještě dnes, N., vésti kus ulicí, a to až ku bráně města, kterou P. J. Kr. vyšel ven, abyste i tudy Spasitele svého provodili. Píšeť pak a vypravuje týž cestovatel a zbožný poutník Norov takto: „Když pak se jde touž *bolestnou ulicí* něco dále než 100 kroků, uhýbá se ulice v *levo*. Zde na rohu leží povalený *sloup*, jenž označuje místo, kde Spasitel omdlévati počal pod tíží kříže, jež naň byli vložili, jakmile z Pilátovy *soudnice* byl vykročil. Tu stával jindy *kostel*, sv. Helenou vystavený; nyní jsou pod oblouky chrámovými (*turecké*) lázně. Naproti tomuto rohu bydlel prý chudý *Lazar*, maje výhled na boháčův palác.“

„Vedle někdejšího kostela nalézá se *velmi úzký průchod*, od zadní části paláce Pilátova vedoucí. Dle starého podání Blahoslavená Panna, vidouc, kterak jejího božského Syna z paláce Pilátova na smrt vedou, vrhla se prý k nohám nešlechtnému vladaři, prosíc za *milost*; ale vidouc že prosba její nic neprospívá, zvolila prý tuto nejkratší cestu, aby nadešla přesmutnému a hořeplnému průvodu

božského kříženositele.“ *„Čemu připodobním tě, dcero Jerusalemská? kdo potěší tě, panno, dcero Sionská? nebo veliké jest jako moře potření tvé, kdož tě zhojí? Pl. Jerem. 2, 13. A tvou duši pronikne meč.“ Luk. 35.*

„Brzy po prvním ohybu v levo otáčí se ulice mimo dům bohatcův (v evangeliu) v pravo, vedouc vzhůru až na návrší. Tu Spasitel, unavený břemenem kříže, a mukami zemdlený, potkal se se Šimonem Kyrenejským, ježž přinutili, aby mu pomohl kříž nésti.“ I učinil tak. Tu se potkal též (nedaleko odtud) s *plačícími ženami*“, jimž pravil: *„Neplačtež nade mnou, ale plačtež samy nad sebou a nad syny svými; neboť přijdou dnové, kdežto volati budete: „Hory, padněte na nás a vy pahrbkové, přikrejte nás!“* A to stalo se za 37 let, při zkáze Jerusaléma.

„Dále asi 100 kroků výše, vyšla ze svého domu, kterýž vedle smutné cesty Páně se nalézal, jedna útrpná žena, a podala Kr. Pánu roucho k utření.“ V písmě sv. o tom není ničeho, ale dle prastarého podání pověst ta se udržela; ani se nevědělo, *kdo* ta žena byla a jak se jmenovala, ale dáno ji jméno *Veronika*, což jest složeno ze slov *vera ikon*, t. j. pravý obraz, že Spasitel Kr. Ježíš, vrátiv jí šat, jí zanechal vypodobnění vlastní své přesvaté tváře na rouchu tom.

„Ještě asi 100 kroků výše stávala někdy *soudní brána*; část ji posud stojí, jakož i *jeden sloup*, na nějž se ortelové odsouzenců zavěšovali. Tato brána ukončovala s této strany *město* a slula též jináče *branou údolí*, že za ní bylo *údolí umrlčí* a ohavné místo *popravní* čili hrdelního soudu. — Nehemiáš (po návratu ze zajetí) vyšel touto branou, aby popatřil na sbořené město a městu Jeruzalému nové zdi vystavěl; tak i Spasitel náš vyšel touto branou na smrt, aby vystavěl za tři dni nový Jerusaleým, *ne rukou udělaný, chrám těla svého, vstana z mrtvých.*“ *Ježíš, aby posvětil lid krví svou, venku za branou trpěl* (dada se v oběť za hříchy naše); *vyjděmež tedy k němu ven ze stanů, pohanění jeho nesouce.* Žid. 13, 12. Tak vypravují cestovatelé o cestě, kterou konal Spasitel náš městem, až ku bráně, těžký kříž, břemeno hříchův našich, na svých bedrách nesa. — Než vraťme se, r. v Kr., do domu Herodesa a vizme,

co tam se Spásou naší se dálo. A tu již jediný evangelista, sv. Lukáš 23, o věci té vypravuje nám takto:

V. 5. *Ale oni (Židé) více se sílili (v křiku) řkouce: Bouřit lid, uče po všem Judsku, počav od Galileje až sem.*

V. 6. *Tedy Pilát, uslyšev o Galileji, otázal se, bylliby člověk Galilejský?*

V. 7. *A když zvěděl, žeby byl z moci Herodesovy, poslal jej k Herodesovi, kterýž také byl v Jerusalemě v ty dni.*

V. 8. *Herodes pak, uzřev Ježíše, zradoval se velmi; nebo od mnohého času žádal viděti jej, protože byl mnoho o něm slyšel a nadál se, že nějaký div od něho učiněný uzří. —*

V. 9. *I tázal se ho mnohými řečmi, ale on jemu ničeho neodpovídal.*

V. 10. *Knížata pak kněžská a zákonníci stáli, ustavičně žalující na něho.*

V. 11. *Herodes pak se vším vojskem pohrdl jím; a oblek jej v roucho bílé, posmíval se jemu, a poslal ho zase k Pilátovi.*

V. 12. *I učiněni jsou Herodes s Pilátem přátelé v ten den, neb před tím byli vespolek nepřátelé.*

Tolik písmo sv. o tom, co s J. Kristem u Herodesa se dálo; o tom jediný sv. Lukáš; druzí evangelisté toho pominuli. — Kdo byl *Herodes*? Herodes byl *tetrarch*, t. j. vladař nad čtvrtou částí svaté země, a syn toho Heroda Ukrutného, za něhož Kr. Pán se narodil a kterýž dítky Betlémské povraždití kázal. Známo jest, že po smrti tohoto Římané Palestýnu rozdělili ve 4 části mezi tři syny jeho, a čtvrtého cizince Lysaniáše; odtud *tetrarchové*, čili vládci nad čtvrtou částí; Herodes byl druhým a dostal Galiléu; slul příjímím *Antippos*, a byl týž, kterýž i *Jana Křestitele* popraviti dal, ač jej jinak ctil, věda jej býti muže svatého, i rád jeho poslouchal; ale zaslepen hříšnou vášní, kteráž jej svedla, tak učiniti kázal.

Nuž v jeho území, v Galileji, ležel *Nazaret*, kde Spasitel odrostl a vychován byl; tu *Kafarnaum*, kde nejraději se zdržoval a nejraději učil (odtud: město Ježíšovo), tu i jezero Genesaretské č. moře Galilejské, odkud apoštolové, rybáři, byli. — Týž Herodes jistě již mnoho byl slyšel

o Kristu Pánu; a přicházel ku slavnostem do Jerusaléma, a to s velikým komoňstvem, tam maje svůj *palác*, neboť byl vírou žid. A byli žárlivi na sebe s vladařem Jerusalemským, každý na *svou moc*; neboť Herodes pocházel z rodu královského a nesl titul „král“; Pilát pak byl samým císařem za vladaře ustanoven, ale pohan, z Pontu; co divu, že ta řevnivost až i ve zjevné nepřátelství propukla; neboť byli *nepřátelé*, dí písmo, pak *přátelé*.

Nuž, jak se zachoval Herodes ku Ježíši? když Spasitel, slyše všetečné ty otázky jeho, a že nemá srdce upřímného ku poznání pravdy, a aby uznal ho za Messiáše a Vykupitele světa: *neodpovídal*. A proč neodpovídal? že viděl, že není srdce jeho upřímné před Bohem, že není hoden odpovědi; a proč divu? že neučinil divův Spasitel pro podívanou, ale aby dokázal své božství, a pak, aby lidem ubohým a trpícím dobrodiní prokazoval; neboť to jen jest známka zázrakův Páně důstojná — *láska*.

I pohrdl jím proto Herodes se vším vojskem svým, t. j. s průvodem, s jakýmž do Jerusaléma přicházel, a oblek jej v roucho bílé, posmíval se jemu. — Zdaliž dobře, *a kterým právem?* Tři léta učil Pán, a mnoho o něm Herodes již byl slyšel, ale za hodna neuznal, aby poznal ho a svaté učení jeho; nyní *posmívá* se jemu. Smutný stav duše; obraz člověka, který, byť Bůh před ním stál a pravda boží jako hrom do uší mu hřměla: přece Bohem, pravdou boží a sv. věcmi pohrdá, a jím se směje. I za ty hříchy trpěl Kristus Pán.

2.

Každému jest něco *svato*; každý má svou *víru*: Žid, Turek, Peršan, Ind, Číňan, ano i ten pohan; každý svým způsobem svého Pána a Tvůrce ctí. Jakmile v pátek večer první hvězda na nebi se ukáže: ubírá se Žid do své synagogy a tam svým způsobem koná pobožnost svou; rovněž i v sobotu ráno. — Mohamedán (Turek) kráčí v pátek ku svému mečetu (oniž slaví pátek) a tam svému Allahovi se klaní. Nechť jest kdekoli, jakmile uslyší hlas muezzinův, t. j. vyvolávače s věží ku modlitbě a to jest 5krát za den:

ihned nechá všeho, rozestře si svůj koberec, naň poklekne, tvář ku Mekce obrátí, ku hrobu prorokovu, a uctivě koná modlitbu svou, nic se neohlížeje, zdaž jej kdo vidí, či nevidí; pozoruje či nepozoruje; a to učiní doma, na poli, na cestách, na lodi i na voze. Tak dosvědčují *cestovatelé*!

Kdožby se jim *smál*? kdoby tak učinil, prozrazoval by srdce náramně *surové* a dávalby na jevo velikou *nevzdělanost*; kdež právě na opak by se zastyděti a na nich se učití měl, kterak i sám má víru svou *veřejně vyznávati*.

A přece, r. v Kr., za dnů našich i mezi námi samými, *katol. křesťany*, mnozí jsou, kteří právě tak jednají, jako *Herodes*; *pohrdají a se posmívají*.

Pohrdají, proč? že pyšní jsou a v domnělé moudrosti své myslí, že víra, náboženství a služby boží jen pro hloupé jsou; oni že nade všechno jsou vyvýšení. Ale přihledneme-li ku věci blíže, shledáváme obyčejně u věcech víry, mravův a služeb božích takovou nevědomost, až *užasneme*; neboť tak v životě bývá, že: *hloupost a pýcha, týmž dechem dýchá*. Nic nevědí o křesť věroučení, že *tak Bůh miloval svět*, že *Syna svého jednorozeného dal*, a přece vidí ovoce nauky křesťanské před očima svýma; ničeho nevědí z mravoučení Kristova, žeť to ta nejčistší, nejvznešenější filosofie, která kdys na tváři země se ozývala a tudy člověku i nejpriměřenější jest; nic nevědí z křesťanské bohoslužby, aniž chápají přehlubokého smyslu a krás její, tak že právem jeden církevní učenec ji nazval *ozdobou. okrasou katolické církve*. Tím vším pohrdají, mníce se nad to nade vše rozumem svým býti vyvýšenými. A přece již staří říkali: že věda nemá nenáviditele, leč *nevědomce*.

Se posmívají. Herodes se Kristu Pánu posmíval, protože ho neznal. Kdyby si byl tu práci dal a byl se snažil, ho poznati, i svaté učení jeho: jistě že by se byl nesmál. Jen *blázen* se směje. Moudrý se nesměje, ale pozoruje a přemýšlí, věda, že častokráte i pod neúhlednou slupinou sladké jádro se ukrývá, i pod nepatrným zevnějškem hluboká moudrost. V synu tesařovu skrýval se Syn Boží! — A proto, r. v Kr., nemůžeme si mysliti *větší spustlosti*, než když někdo sv. věcem se *posmívá*, neuctivě o nich mluví, Bohu se rouhá. Kam se strojí duše taková? kde

myslí, že jest její konec a cíl? Nejen že sama slepě u záhubu se vrhá, ale i jiných sama s sebou do propasti strhnouti usiluje.

Avšak, r. v Kr., zda-liž to *moudro a rozumno*? Jestliž pak úlohou každého člověka, *posvěcovati života svého*; neboť připustíš, že přece cíl tvůj vyšší jest, než nerozumné tváře? — Ale čím posvětiš života svého? Obžerstvím? smilstvím? karbanem? tím jistě ne; ale *modlitbou, přijímáním sv. svátostí*, jmenovitě svátostí *pokání a Nejsvět. Svátosti Oltářní, a službami božími*, totiž mší svatou, posloucháním slova božího, jinými *pobožnostmi*, zvláště odpoledními, jaké jsou: kázání, křesťanské cvičení, nešpory, litanie, růženec, sv. požehnání, posvátné průvody. Tím a takým dojistá života svého posvětiš, když nábožně, s dobrou vůlí a upřímnou myslí pobožností těch účastníci se budeš; jsouť svaté svátosti, církevní pobožnosti, jakož i církevní svěcení a žehnání toliké prostředky ku spasení. —

Tážeš se, co ti prospívá modlitba? co svátosti? co pobožnosti a služby boží? co i poslouchání slova božího? Že tě činí *lepší*; což nic na sobě nepozoruješ? nevidíš, že ze světa se vracíš spíše *horší*, než *lepší*? jistě tak ne z chrámu Páně. Návštěva chrámu Páně pamatuje tě na Boha, v jehož moci sám jsi, i vše co máš; pamatuje tě na tvůj stav a povinnosti, jež plniti máš; pamatuje i na *konec* tvůj a věčnost. A nejen pamatuje, ale sílí a těší; sílí na cestu života, těší v zármutcích. Kdeže ve světě najdeš té posily a útěchy? Vždycky ze světa spíše *horšími* se vracíme, než *lepšími*.

Proto nad míru hříšná a rouhavá jsou slova, jež tytýž ze bláhových a bohaprázdných úst slyšeti jest: „a já do kostela nechodím; co bych tam dělal? v kostele mně žádný nic nedá.“ Pravda, pravda, ovšem, v kostele ti žádný nic nedá, a proto tam nejdeš, ale jinde ti také žádný nic nedá, a přece tam jdeš a chodíš; a nejen to, ale i peníze utrácíš, čas maříš, nezřídka nepříjemnosti si způsobuješ, a tak *horší*, a často sám s sebou *nespokojen* domů se vracíš, což, kdybys do kostela šel, jistě by nebylo, ale utišen, potěšen, sám s sebou spokojen domů bys přicházel.

Ostatně pozorujme těch, kdož se nemodlí, do kostela nechodí, sv. věcmi pohrdají a jim se posmívají; ku kterým docházejí *koncům*. Denní nás o tom poučuje *zkušenost*.

Pročež, N., nic nedejte se másti takovými zlotřilými, bohaprázdnými řečmi, ani takovými spisy, ani špatnými příklady. Vy se Boha držte, věduce, komu jste uvěřili. Modlete se *doma*, modlete se *veřejně*. Jste křesťané, *kato-líci*; jste děti jedné svaté matky církve. Špatné je dítě, které se za matku svou stydí. Proto hlase se k té své matce bez ostychu, a bez bázně; ano honoste se, že takovou matku máte; *nemůžeť Boha míti za otce, kdo nemá církev za matku*, praví výtečný biskup mučenník, sv. *Cyprian*. A může-liž býti matky ctihodnější? jeť oslavená krví tolika sv. mučenníkův? založená krví samého Syna Božího? *Kristus miloval církev a vydal sebe samého za ni, aby ji posvětil, očistiv ji obmytím vody skrze slovo života, aby ji sobě učinil slavnou, nemající poskvrny, ani vrásky, neb cokoli takového, ale aby byla svatá a neposkvrněná*. Ef. 5, 25—27.

Sám tě poručil, bychom i veřejně k němu, a tudy i k církvi se hlásili, řka: *Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznám i já před Otcem svým nebeským, a kdo mne zapře před lidmi, toho zapřím i já před Otcem svým nebeským*.

Pročež, r. v Kr., nic sobě z toho nedělejme, jestliže i útržky a pohanění druhdy snášeti musíme pro víru svou pro náboženské přesvědčení své. Špatný by byl křesťan, kdoby rád něčeho nesnášel; což jest to u přirovnání s tím co sv. *mučenníci* snášeli? Vždyť předpověděl Pán: *Ven ze škol vyženou vás, ano přichází hodina, kdež každý, kdo vás zabije, domnívati se bude, že by tím Bohu sloužil. A to vám učiní. že nepoznali Otce, ani mne*. Jan 27, 1—3. *Blahoslaveni jste, jestliže všecko zlé o vás mluviti budou lhouce pro mne; radujte se a veselte se, nebo odplata vaše hojná jest v nebesích*.

Ach, rozm. v Kristu, což jest, co my snášíme proti sv. *mučenníkům*? nic není. Sv. *Cyprian* (de laps. n. 13.) dí: *Ukrutnou vzteklostí soudce unaveného mučenníka brzy biče rozedíraly, brzy hole tloukly, brzy skřípec natahoval, brzy železné drápy trhaly, brzy oheň pálil; ... a přece ne-*

dobytné víry přemoci nemohly, ani rány zhusta opětované, ačkoli na sluhách božích trýzněny byly více již jen rány, než údy.

Ó kteraká hanba nám, r. v Kr., kteří po 19 stech let v církvi boží jsme a tisícerými důkazy prarodivost její před očima ztvrzenu vidíme; a sv. mučenníci byli na počátku! My veškero pohodlí máme u vyznávání víry své, ano téměř nuceni býváme, bychom tak činili, a oni s nebezpečím života! Ó kteraká hanba nám!

Ó, N., nechť zahoří v nitru našem láska ku Ježíši Kristu, ku sv. víře, ku sv. církvi jeho, zvláště teď ve sv. čas postním, abychom jedenkrát, až přijde, a soudit bude živé i mrtvé, před ním zardíti se nemusili. Amen.

VI.

Hora Kalvarie.

*„I přišli na místo, kteréž slove
Golgotha, t. j. místo popravné.“
Mat. 27, 33.*

Jest jedna pěkná báseň; ta líčí, kterak hory, a to ty nejznamenitější ze všeho světa, sešedše se, se přely o přednost, totiž, která z nich by měla *první* býti. Jedna pravila: Já myslím, že mně přísluší první mezi vámi býti; neboť já nejvyšší jsem, temenem svým až do oblak, ano daleko nad oblaka zasahám, a jsouc věčným ledem pokryta, při východu i západu slunce stkvěji se v růžové záři, jakobych láskou plála ku Pánu a Tvůrci svému Hospodinu.

Pravdať, co pravíš, ozve se druhá, ale i já zvláštní přednost do sebe mám; já zase tomu, kdo na mne vystoupí, tu nejkrásnější *vyhlídku* skýtám, ukazuji ty nejkrásnější kraje, jako ráje, a učím poznávati, jak dobrotivý a laskavý jest nebes Pán, kterýž člověku takové obydlí uchystal, a pobádám, by mysli své k němu vděčně pozdvihoval.

I to pěkné jest, praví třetí; ale i já, milé sestry, se něčím mezi vámi chlubití mohu. Já u svém nitru zas *drahé kovy* chovám: zlato, stříbro, i drahé kameny, jimiž zdobím nejen žezla a koruny králův, ale i svatyně a chrámy Hospodinovy, i sám svatostánek Pána našeho Ježíše Krista.

I ozve se čtvrtá a mluví: Ze všeho toho, co jste pravily, já ovšem nic nemám, ale mohu přece honositi se

předností zase jinou. Stráně mé a boky nejkrásnějšími lesy orostly jsou, v nichž skýtám chlad a milý odpočinek nejen člověku, ale i zvěři, a nad to poskytují výborné stavivo nejen na paláce velmožův, ale i na chrámy a svatyně boží.

Vystoupí pátá a praví: I já výbornou vlastnost do sebe mám a přednost zvláštní; já ze svého nitra hojnost pramének vysílám, vodu jak křišťál čistou, studenou a čerstvou, již občerstvuji za letního vedra i lidi, i hovádky; ano i léčivé jsou vody mé a mnoho chorob lidských. Já vyléčila jsem a tak dobrodiní lidem prokázala jsem, a co jest lepšího, než dobré činiti před Hospodinem?

I mně dovolte, bych ozvala se, pravila šestá; i já něco mám, co žádná nemáte; vrchol můj *jícen* jest, a stále otevřen, a ohněm sálá k nebesům, a v útrobách svých kdy vzbouřím se, tu země se chvěje a plamen strašně šlehá vzhůru, a rudé lávy tekou potoky, až strach a hrůza děsí vřkolí; i hlásám lidu, jak veliký, mocný a strašlivý jest Pán, by nehněvali ho a před ním báli se.

Tak dlouho trval spor a jiné a jiné hory vystupovaly, přednosti své velebíce a je oslavující. Tu konečně osmělil se a vystoupil hora malá, nepatrná, téměř pahrbek, a hlasem bázlivým a téměř třesoucím se mluví takto: „Já hora Kalvarie jsem; mé týmě skropil krví svou, to sám syn Boží předrahou, by smazal lidstva vinu.“ Jak slova ta hory slyší, všechny umlkají, úctou ustupují stranou, sklánějí se, přednost dávají hoře té, i vyšla Kalvarie ze sporu toho vítězem.

Pahrbku památný, na němž odehrál se děj *světový*, tak veliký, že týkal se lidstva všeho světa, od Adama počínaje, až do posledního člověka; děj, jenž zasahal důsledky svými nejen v tento život, časný a pozemský, ale i ve věčnost! Na tobě udála se *spása lidstva*! Nuž, kde jsi? kde hledati tebe? kde tě najdeme, an nepatrný jsi?

Tam, kde na severozápadní straně města Jerusalema poslední výběžky pohoří Efraim zasahují až ku městu, leží poslední jejich větev *Golgotha* čili na česko *hora lebčí*, druhdy místo *popravné*; a toť to místo, kam po bolestné cestě přivedli Pána našeho Ježíše Krista . . . *I přišli na místo, kteréž slove Golgotha*, t. j. *místo popravné*.

Ve předešlé řeči své ukázal jsem vám, r. v Kr., jak Kristus Pán konal cestu od Piláta k Herodesovi, a co s ním u Herodesa se dalo; pak jsme doprovázeli Spasitele svého na bolestné cestě jeho po městě až ku bráně soudní, zastavení šest svaté křížové cesty; dnes chci vésti vás od brány soudní až na horu Kalvarii; chceme slyšeti, co písmo svaté vypravuje, co tam se Spasitelem naším se dalo a další zbožné rozjímání na základě toho sobě učiniti.

Vždy krvavější stávají se stopy Páně na bolestné cestě kříže, mocněji vyzývají nás, bychom následovali svatých šlépějí jeho; ejhle kráčí před námi, bolestně pozírá na nás; pozývá nás; ó vydejme se opět s ním na další tu sv. pouť, abychom ji dokončili s ním; jeť to ta poslední cesta, kterou konáme s ním, se *živým*; budoucí pátek již mrtvého ku hrobu následovati budeme. — A proto připojte se i dnes duchem ke mně — a já povedu vás; i počínám již ke cti a chvále trpícího Ježíše!

1.

Předešle vypravoval jsem vám, N., o *bolestné cestě Páně*, dle popisů cestovatelů Čecha Křištofa Haranta z Polžic a Rusa Abrahama Norova; dnes o další cestě Páně chci vypravovati vám a ji popsati dle jiného cestovatele, o němž jsem v předešlých řečích svých již zmínku učinil, rovněž Čecha, vlastence, horlivého a zbožného kněze Brněnské diecése, Josefa Chmelíčka, kterýž as před 20 lety rovněž ve sv. zemi pobyv, cestu tu popsal, a Dědictvím Cyr.-Methodějským o dvou svazcích vydal. Týž bolestnou cestu Páně od domu Pilátova až ku bráně soudní popisuje téměř zrovna tak, jako ti druzí; o další pak cestě, od brány až na horu Kalvarii, vypravuje takto:

„Na pravé straně vyklenutého místa v *nádvoří* viděti jest *část sloupu*, kteráž naznačuje to místo, kde Kristus Pán *podruhé pod křížem klesl*. Od brány soudní počíná *nová ulice*, kteráž rovněž vzhůru vede, ale za časů Krista Pána nebyvala, až konečně u Františkánského kláštera sv. Salvatora rovného směru svého pozbývá. V ulici té ukazuje se 8. štace sv. křížové cesty, *plačící ženy*, ač jiní,

jak jsme předešle slyšeli, ji níže, uvnitř města, před branou býti praví.

Od 8. štace vedla zvláštní cesta, která však pro domy tam vystavené zamezena jest a tudý zmizela; proto není možno nyní, dále touž cestou kráčet, kterou šel Spasitel náš. Třeba se vrátiti ku bráně *soudní* a ubírat se dosti dlouhou, ne velice čistou ulicí, přes niž i klenutí se nalézá, ku klášteru *Abyssinskému*, t. j. křesťanů z Habeše v Africe. Před tím klášterem leží opět *mohutný sloup*, kterýž naznačuje třetí pád Kristův, 9. zastavení svaté křížové cesty.

Nyní pak již jest nám, N., vstoupiti do chrámu *božího hrobu*, kde ostatní štace sv. křížové cesty se nalézají.

Vrch, na kterém stojí chrám božího hrobu, slul hora Kalvarie a byl drůhdy *vně* města. Všickni sv. evangelisté v tom se shodují, že byl Ježíš ukřižován na místě *popravném*, kteréž slulo *Golgotha*; tak svědčí i apoštol Páně, sv. Pavel, Žid. 13, 12.: *Protož i Ježíš, aby posvětil lid krví svou, venku za branou trpěl; vyjděmež tedy k němu ven ze stanů, pohanění jeho nesouce.*

Jméno Kalvaria rozličně se vykládá; jedni praví, že vrch ten dostal jméno od latinského slova *calvus*, a, *um* t. j. holý, lysý, jakoby řekl, hora holá, lysá, že nižádným stromovím, ani křovím ano ani travou, drnem pokryta nebyla, ale holá, suchá, prostá skála; jiní odtud, že tam skutečně prý mnoho kostí a lebek se nalézalo, odtud *hora lebek* či *lebčí*, což mohlo býti, ještoť od dávných dob popravním místem byla a odsouzenci, jak známo, na místě smrti své pohřbívání bývali. A ještě jiní, jako sv. *Hieroným* (in Ephes. 5, 14.; epist. Paullae et Eustoch. ad Marcellam) a sv. *Ambrož* (in Luc. 23.) od hrobu Adamova název ten býti praví, a od lebky jeho, která prý na hoře této nalezena byla. Toť ovšem jest jen stará pověšť, ale myšlénka dobrá a blízká; druhý Adam Ježíš Kristus, vedle Adama prvního; ten, který duchovně nás zplodil, vedle toho od něhož tělem svým pocházíme. Krev s Ježíše Krista stékala na hlavu arcioťce našeho, a v ní smývala vinu všeho světa; odtud vypodobňuje se umrlčí lebka a hnáty pod nohami Páně, jak vídáváme na křížích. Tolik však jisto, že pod Golgothou, a to v kapli pod týmž místem, kde Kristus

Pán ukřižován byl, skutečně až podnes hrob Adamův se ukazuje.

Poněvadž Jerusalema často zbořen, ano až ze základu vyvrácen byl: nevědělo se dlouho který pahrbek města vlastně Kalvarií čili Golgothou byl, až konečně sv. Helena, dávši kopati, nalezla *sv. kříž*, na němž Kristus Ježíš pro spasení lidské byl smrtí podstoupil. Tu se poznalo, který vrch u Jerusalema Kalvarií se nazýval. — Nyní se nachází Kalvarie téměř u středu Jerusalema a na ní vystaven jest chrám božího hrobu, jakož i některé jiné domy, jak mysliti se dá; neboť u památných a poutních míst brzy rozličné jiné budovy povstávají.

Velikolepý, rozsáhlý chrám božího hrobu má *dvě veliké, vzhůru strmící kopule*. Vzkročíce do svatyně této a namíříce krokem svým ku pravé straně, dojdeme ku schodům o 18 stupních. Vystoupíce po nich nahoru, ocitneme se v kapli, která vystavena jest na vlastní hoře Kalvarii, a to na témž místě, kde Kristus Pán ukřižován byl. Tu 10., 11., 12. a 13. štace sv. křížové cesty. Nejprv se ukazuje ono místo, kde katané svlékli Spasitele s roucha jeho a octem a žlučí napájeli. Mat 27, 34. (št. 10.) Pak jsou v kapli *tři* oltáře, sotva tři kroky od sebe vzdálené. Kaple ta slove kaple *ukřižování*. — Oltář na pravo naznačuje místo, kde Kristus Ježíš na kříž byl přibit (št. 11.); oltář na levo ukazuje místo, kde vztyčen byl kříž a do země zatknut, na němž Kristus Pán trpěl a umřel (12. štace); a mezi oběma jest ještě malý oltářík, kde Matce Boží mrtvý Ježíš v lůno položen byl, když sňali jej s kříže. (13. štace).

Tolik o hoře Kalvarii, na základě vypravování očitých svědků. Nuže, co tam s Ježíšem Kristem se dalo? co vypravuje *písmo svaté*?

Dle slov sv. evangelistů byl Ježíš Kristus na hoře Kalvarii, když s křížem svým těžce tam byl došel, nejprv s roucha svého svlečen a octem (kyselým vínem) a žlučí napájen; ale když okusil, nechtěl píti; ne opojený, ale strážlivý, při úplném vědomí chtěl trpěti za nás. — Pak byl na kříž položen, rozpiat a přibit; dle jiných na kříž vytažen, tam přivázán a hřeby na rukou i nohou připevněn, t. j. přibit.

Pněl na kříži Spasitel, promluvil *sedmkráté*. *Sedm slov Páně*; a první bylo, když za nepřátely své se modlil; druhé, když kajícímu lotru ráj přislíboval; třetí, když matku svou Janovi, Jana pak matce odporučoval; čtvrté, když po ztrátě krve trápen jsa nesnesitelnou žízní, volal: „Žízním“; páté, kdy duše jeho v nevýslovném zármutku pohřížena byla, a on této bolesti své výraz dal slovy: *Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?* — a slovo šesté, kdy viděl, že poslední hodinka tělesného života jeho se blíží: *Dokonáno jest* — dílo spasení; a sedmé a poslední, by ukázal, jak umíratí má spravedlivý: *Otče, ruce tvé poroučím ducha svého* — a nakloniv hlavy, vypustil duši.

A *příroda*? Slunko se zatmělo; čirá tma rozložila se po zemi a naplnila vzduch, jakoby černým příkrovem vše zastříti chtěla; země se chvěla, kosti její — skály, praskaly a pukaly; a úzkostí se svíjejíc, vydávala kořist svou, neboť hrobové se otvírali a mrtví vstávali z mrtvých. Smrtí na kříži smrt překonána jest. — A setník na stráži? setník, pohan, vyznává: *Jistě člověk tento byl spravedlivý*. Luk. 23, 47. *Jistě Syn Boží byl tento*. Mat. 27, 54. Mar. 15, 39.

Ó hrůzyplné, velikolepé divadlo! A uprostřed toho stojí Matka Páně, pod křížem, an Syn její umírá! — *O komu přirovnám tebe, dcero Jerusalemská? komu připodobním tě, dcero Sionská? nebo jako moře potření tvé.*“ — (Jerem. pláč 2, 13.), veliká, jako moře bolest tvá!

Ale proč trpěl a umřel Spasitel Kristus Ježíš?

2.

Přesmutné bylo divadlo — *potopa světa*. Že byla, r. v Kr., každé dítě vám poví a přírodozpytci dosvědčí. Rybí kostry, jež na horách, ve výši až 8000 stop se nalézají, kostry ze slonů a mamuthů a jiných předpotopních zvířat, kteréž se vyskytují na severu, zamrzlé u věčném ledu, kamž dojista jen násilnými proudy mořskými zanešena jsou a kteráž jinak jen v horkém pásmu živa bývají; skalní balvany, jež se nalézají roztroušené po severním Německu a Francii, odurvané násilím od hor Kiölských ve Švédsku a pohoří Jura ve Švýcařích, a proudy vodními daleko zavalené, jež proto nazývají *balvany zabloudilými*:

vše to patrné a nevyvratné důkazy jsou, že byla *potopa světa*.

Trudnější však jest, r. v Kr., líčiti, jak potopa světa se udála. Když průduchové nebeští a zemští otevření jsou, když nejen deštilo nebe, ale i země chrlila vodu; když velice a nepřetržitě deštilo dní 10, 20, 30 až i 40; když voda vystupovala, když lidé lezli na vysoké domy, střechy, stromy a věže, a nic neprospívalo; když uchraňovali se na vrchách, kopcích a horách, když se zvěří bojováno o místo ku zachránění sebe, a když nic platno nebylo a voda vystupovala výše a výše, až na 15 loket nad nejvyšší vrchy, a vše, co živé bylo, zachváčeno jest a pohřbeno v bezednu mořském: ach, kteraké podívání přesmtné a pohled přežalostný! A což teprv, když opadly vody a Noe ponejprv vystoupil z korábu, a tu spustošenou zemi, vše ty mrtvoly, lidí i zvířat — spatřil!

Přesmtné divadlo; ale mnohem smutnější pokolení lidské před narozením Páně! Smutná byla ona záplava vodou, ale smutnější záplava *hříchem*! Snad tam nad těmi Bůh se smíloval, snad v poslední chvíli aspoň mnohý z nich hříchů svých litoval a jich želel, snad duši mnohého z nich Bůh spasil, an ztrestal je časně, ukrátiv jim čas pokání; ale který by byl býval konec pokolení lidského, kdyby byl nepřišel Kristus? *Dal Bůh jíti národům cestami svými*; ale kamby byli došli, kdyby se byl nesmíloval a nebyl poslal pomoc v pravý čas? kamby byli dospěli, ku kterému konci, ještoť cesty jejich byly zlé — *hříchu a nepravosti*? — Slíbilť ovšem Hospodin Bůh, že potopou už vícekrátě světa trestati nebude; ale nebylby musil nastoupiti na věčnosti trest přísnější? a víme, že *hrozné jest, upadnouti v ruce spravedlivého Boha*! To co se čte o Sodomských a Gomorrhských 1. Mojž. 18, 20.: *Křik Sodomských a Gomorrhských rozmnožen jest a hřích jejich obtížen jest příliš*“ — platilo o národech vůbec před narozením Páně!

I slitoval se Dobrotivý Bůh; seslal Syna svého, seslal jej v pravý čas, aby ty, kdož u nebezpečenství *věčné* smrti byli, vykoupil. Jako moře rudé byli hřichové lidstva; — veškeré pokolení lidské tonulo u zátopě hříchů, jen bílá holubička vznášela se nad vodami; *Blahoslavená Panna*!

Nuž co činil Pán Kristus, Spasitel náš? Zastavil onu záhubnou záplavu, kteráž hrozila zhltnuti pokolení lidské. A *sedmerá* byla ta vlna zhoubná, kteráž vystupovala výš a výše. A první zajisté byla *hrdost a pýcha*, základní a kořenné zlé; začalo v nebi, přešlo na zemi, neboť i první rodičové chtěli býti, jako Bůh. Zůstalot tu a bujelo dále; a nejhnusnější květ jeho bylo *otroctví*. Veliká část lidstva zbavena svých nejsvětějších, nezadatných práv a považována za věc, jako tvář nerozumná, s kterou možno nakládati dle libovůle. Ale *Kristus Ježíš* vyslovil stejné právo všech. Svatá jeho krev rovněž tekla za duše lidské v těle bílém, jako za ty v těle černém. Sám pokořiv se až ku smrti a to smrti kříže, pokořil i *pýchu*. Jako Bůh druhdy svrhl pyšné anděly s nebe, tak Pán Ježíš Kristus svrhl pyšné se stolice a povýšil ponížených. Pravit: *Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost. — Učtež se ode mne, neb jsem tichý a pokorný srdcem. — Syn člověka nepřišel, aby jemu slouženo bylo, ale aby sám sloužil. — A učenníkům pravit: Kdo z vás prvním jest, budiž posledním, a kdo pánem, budiž služebníkem všech.*

A jiná vlna záhubná, kteráž záhubou věčnou hrozila člověčenstvu, byla *lakotnost* č. *lakomství*. Bohatí odírali chudé. Pohané, věřice jen v tento život, chtěli ho v rozkoších využítkovati, k čemuž bylo třeba peněz. Otroci musili v potu tváři pracovati, aby páni jejich rozmařilostem života hověti mohli. Již jeden básník jejich naříká: *Auri sacra fames — prokletý zlata hlad!* — Ale Spasitel zastavil i tuto záhubnou vlnu, an učil: *Blaženost člověka nezáleží v hojnosti těch věcí, kterýmiž vládne; a: Neskládejte sobě pokladů na zemi, které rez žere, mol kazí, zloději vykopávají a kradou, ale skládejte sobě poklady v nebi...* A v podobenství o bohatci: *Blázne, ještě této noci požádají duše tvé od tebe, a cos nashromaždil, čím bude?* A o bohatci a Lazaru.

A ještě výše nesly se záhubné vlny hříchem *smilství*. Známo jest, jak velice pohané hříchu tomu oddáni byli. Jim nepostačoval již způsob přirozený k ukájení chtíce pohlavního, oniť páchali smilství a hyzdili chrám těla svého i způsobem *nepřirozeným*. Ano hřích ten, jako všeliká jiná neřeš a nepravost, měl i svou ochrannou bohyni, *Venuši*,

jíž na počest všeliké hříchy druhu toho páchány. Taková byla zaslepenost pohanů! Ale Pán Ježíš řekl: *Nic nečistého nevejde do království nebeského! Jen, kdož čistého srdce jsou, Boha viděti budou.*

A jiná vlna zhoubná byla *závist*. Dáblem závist na svět přišla; i ta mezi pohany rozmohla se; neznalíť lásky ku bližnímu. Sobečtí jsouce, nepoznávají, co jest, obětovati za bližního jmění, čest, zdraví i život, jak na tisíce příkladů v životech svatých a světic božích toho máme. — Ale Pán Kristus pravil: *Milovati budeš bližního svého, jako sebe.* — *Dejte míru dobrou a natlačenou a otřesenou; neboť jakou měrou měřiti budete, takovou vám bude odměřeno.* — A sám dokázal lásku bratrskou u nejvyšším stupni; *položil život za nás* — stana se naším bratrem — za bratry své.

Hrozná zátopa hříchem nestanula na výši té; jiná vlna záhubná a člověčenstvo zhlcující byla bezpříkladná nestřídmost v jídle a pití, čili *hřích obžerství*. I to známo jest, jak velice pohané oddáni byli i hříchu tomu; jednak byli náramně *labužní* a *mlsní*, jednak *nestřídmí* a *obžerní*. Sami hodokvasíce, nechávali otroky své často o *hladu* a *žízni*. — Avšak Spasitel zasvětil sám střídmost *postem*, a učí ústy apoštola, že *nestřídmí a opilci a vůbec ti, jichžto bůh břicho jest, královstvím božím vládnouti nebudou.*

Neméně hrozný a záhubný byl i *hněv*. Vynikalíť pohané nezkroceným hněvem a neupřahanou myslí; byliť velice krvežízniví; známy jsou jejich krvavé hry šermířské a pronásledování církve boží. U Římanův válkám a prolévání krve nebylo konce. Hněvům, svárům, různicím, mstě — nebylo míry. — Učil Spasitel: *Milujte i nepřátely své, dobře číňte těm . . . Uderí-li tě kdo v pravé líce, nastav mu i levé.* A příklad dal: na kříži za nepřátely se modle.

A i poslední vlnu zkázonosnou zastavil — *lenost*; lenost duchovní; nepečlivost, bezstarostnost o osud duše po smrti. Platiloť u pohanů: *Jez, pij a hoďuj, po smrti není žádné rozkoše více.* Jako jindy, za časů Noe, jedli a pili, ženili se a vdávali, až přišel na ně trest boží náhle: tak i před narozením Páně; ale co řekl Pán Kristus? *Co platno člověku, byť světa pozískal, jest-li na své duši škodu trpí? co dá člověk za duši svou?*

Ó, r. v Kr., kteraká to záplava hrozná, zda-li ne tisíckráte horší, než ona za časů Noe? ach, kde by se bylo ocitlo pokolení lidské, kdyby nebyl přišel Kristus Ježíš? Sedmeronásobná byla záplava hříchem, sedmibarevná duha objevila se na nebesku — sedm proudů milosti boží ve svátostech! Holubička bílá zvěstovala Noemovi, že vody opadly a přestal hněv boží; holubice bílá, Blahoslavená Panna, stojící pod křížem, i tu zvěstovala, že hněv boží ukrocen jest, nebo byl dokonal, dotrpěl, Kristus Ježíš. *Dokonáno jest!*

Smývala krev Páně horu Kalvarii; omývala skálu — srdce, hříchem zatvrdlé; kanula na lebku, lebku Adamovu, smyla s ní vinu lidstva. Ejhle, plyne až dosavad svatý, očišťující mok se svatých ran Páně! nastavme i my všickni hlavu svou pod blahodárné proudy ty, by splývaly na nás a omýly hlavu naši, vinou stíženou!

Ó, r. v Kr., shromažděme se všickni kolem kříže Kristova; vizme, jak umírá, za nás umírá! My byli synové smrti! jak svatá jeho krev ze svatých jeho ran se řine! Hleďmež tu zachrániti se, když záplava hříchem, t. j. pokušení kolem nás se rozmáhá a záhubou duši naší hroziti bude! Tu zachraňme se, u Ježíše Krista, na hoře Kalvarii; tam zátopa hříchu nevystoupí! tam a jen tam duše smrti věčné se ochrání; slyšme, co hora Kalvarie mluví: „*Já hora Kalvarie jsem; mé týmě skropil krví svou, to sám Syn Boží předrahou, by smazal lidstva vinu.*“ Amen.

VII.

Boží Hrob.

*„A vzav Josef tělo, ovinul je
v plátno čisté a vložil je do hrobu
svého nového, kterýž byl vytesal
ve skále.“* Mat. 27, 59. 60.

Ztuhlá jest příroda, a ač doba pokročilá nám jaro již hlásá, nicméně venku panuje ztuhlost a zima; ale za to rozehrála se srdce vaše a tu pučí a vyrůstají květy lásky, věrnosti a oddanosti ku Pánu a Spasiteli svému; a ač chrám Páně dnes pozbaven jest všeliké krásy a více hrobu se podobá, než domu božímu: nicméně mně *zahradě* podobným býti se zdá, kteráž naplněna jest libou vůní, kteráž vychází z těch ušlechtilých květů, jež vyrůstají právě nyní ve srdcích vašich.

Je *veliký pátek*, a každého z vás táhlo srdce sem, aby dnes aspoň ku Pánu a Spasiteli svému, Ježíši Kristu, se hlásil, a soucit svůj, i lásku v jeho utrpení a bolestné smrti mu projevil; *by trpěl s ním*. Ó vítejte mi všickni upřímní ctitelé a *přátele Ježíšovi*!

Chrám Páně je dnes *hrob*; všeliká okrasa je dnes odstraněna, oltáře obnaženy a vši ozdoby zbaveny, služby boží konají se v černé barvě, jako při pohřbu zemřelého, i ta má štóla dnes smutek jeví; všecka světla pohašena, ano i ta lampa *věčná* zhašena jest, a svatostánek jako pustý stojí — *Ježíš Kristus, světlo světa, zhasnul!* —

Konáme pouť po svaté zemi; navštěvujeme místa, jež Pán Kristus potem svým, i krví svou byl zasvětil; byli

jsme s ním nejprv v domě *poslední večere*, pak jsme doprovodili jej na horu Olivetskou do zahrady Getsemany, šli za ním odtud zpět do Jerusaléma do domu Kaifášova; z domu Kaifášova kráčeli jsme s ním do radního domu, ku pohanskému vladaři, Pilátovi; od Piláta ku Herodesovi od Herodesa zpět ku Pilátovi; a posléze z radního domu konali jsme s ním, věrně se držíce šlepějí jeho, tu *bolestnou cestu* (via dolorosa) až ku *bráně města* (soudní) a odtud až na vrch Kalvarii, ku *místu ukřižování*, kamž jsem v duchu s vámi, r. v Kr., putoval v poslední řeči své. Nezbyvá nám, než doprovoditi Pána a Spasitele svého až na jeho *poslední místo* v jeho utrpení, až ku jeho *hrobu*; a to právě dobře hodí se *dnes*; jeť *veliký pátek*.

Pravil jednou Pán Ježíš Kristus zákonníkům a Fari-seům: „*Muži Ninivitští stanou na soudu s pokolením tímto a odsoudí je; protože pokání činili ku kázání Jonášovu, a aj, víceť jest tuto, než-li Jonáš. Královna od poledne povstane na soudu s pokolením tímto a odsoudí je; nebo přijela od končin země, aby slyšela moudrost Šalomounovu; a aj, víceť jest tuto, než Šalomoun*. Mat. 12, 41. 42.

Představ si, N., že stojíš u *hrobu otce svého*; živě vidíš před sebou jeho postavu, jeho tvář, slyšíš jeho hlas, vidíš jeho dílo, jeho práci; vidíš tu tvář milou a drahou, kterak na tebe se usmívala, slyšíš ten hlas, kterýž tě napomínal a k dobrému vedl; vidíš ty ruce, kterak na tě pracovaly a tobě vydělávaly ten vezdejší chleb; ó rci, zdaž bys, toho všeho si vzpomínaje, *chladně* státi mohl u hrobu otce svého? nikoli! musilbys býti *bezcitným*, neřku-li *kamenem* kdybys u nitru svém se nepohnul; a hle, *více než otec tuto!*

Stojíš na hoře Kalvarii u hrobu Pána a *Spasitele svého Ježíše Krista!* Stojíš u hrobu Syna Božího, kterýž z lásky k nám slávu Otce nebeského opustil, k nám na zem sestoupil, ve všem stana se podobným nám, kromě hříchu; kterýž i toto *smrtelné* tělo na se vzal, v něm mezi námi žil, v témž těle za nás trpěl a umřel. Dnes jest památný toho den, jest *veliký pátek*. Ó kteraká láska! o rciž, zdaž bez pohnutí státi můžeš u hrobu *Pána Krista?* A dnes chci právě tam tě vésti, nábožný poutníče, tam k božímu hrobu; chci vypraviti nejprv, co písmo *sv. o hrobě božím nám vypravuje; pak, jak očití svědkové, zbožní cestovatelé*

a poutníci, jak nyní vypadá, jej popisují; chceme rozjímati o Ježíši Kristu, v hrobě odpočívajícím, posléze o hrobě svém.

Pane Ježíši Kriste, kráčeli jsme věrně za tebou, jak tvá svatá stopa nás vedla, kráčeli jsme v krvavých šlépějích tvých, jak cestu nám ukazovaly; *živý* jsi předcházel nás; dnes však již ne za živým, ale za *mrtvým* kráčíme za tebou, nebo ku hrobu nesen jsi; a cestu naznačují ne krvavé šlépěje, ale vonný zápach, libá vůně, ne z vonných mastí, jimiž pomazáno bylo přesvaté tělo tvé, ale libá vůně tvé *neskonale lásky*, kterouž jsi za nás trpěl a umřel! A proto jděte za mnou, N., sledujte mne pozorně krokem mysli své, a já již počínám ke cti a chvále *uřížovaného Ježíše!*

1.

Všickni sv. evangelisté (Mat. 27, 57—60; Mar. 15, 42—46; Luk. 23, 50—56; Jan 19, 38—42) shodují se v tom, že *Josef z Arimathie* pochoval tělo Páně. Vypravují pak již takto:

„A když byl večer (v pátek), že byl den připravování, jenž jest, před sobotou, přišel jeden bohatý člověk, člen vysoké rady (znamenitý desátník, t. j. člen užší rady deseti, Mar. Luk.), muž *dobrý a spravedlivý* kterýž byl také učenník Ježíšův, ale tajný pro strach před Židy, a kterýž také očekával království božího, *Josef z Arimathie*, k Pilátovi a předstoupil směle před něho, a prosil za tělo Ježíšovo. Pilát pak se divil, že by již byl umřel; a povolav setníka, otázel se ho, již-li umřel. A zvědév od setníka, (že umřel), dal tělo Josefovi. Ten koupiv kmentu a složiv je s kříže, ovinul v kment či v plátno čisté, a položiv do hrobu svého nového, kterýž byl vytesal ve skále. Týž nebyl přivolil k radě a ke skutkům zákonníků a Fariseů (Luk.) Přišel pak i *Nikodem*, kterýž byl prvé přišel k Ježíšovi v noci, a přinesl smíšeninu myrrhy a aloe, okolo sta liber. (Jan). Tedy vzali tělo Ježíšovo, ovinuli je prostěradly s vonnými věcmi, jakž obyčej jest Židům se pochovávat. Byla pak na místě, kde ukřižován byl, *zahrada*, a v zahradě *hrob nový*, v němžto ještě žádný nebyl pochován. Tu tedy

pro den připravování židovský, že *blízko byl hrob*, položili Ježíše (Jan). Sly pak za ním *ženy*, kteréž s ním byly přišly z Galileje a shlédly hrob, i kterak položeno bylo tělo jeho. A navrátivše se, připravily vonné věci a masti; ale v sobotu odpočinuly podlé přikázání. (Luk.) Josef pak z Arimathie přivalil kámen veliký ke dvěřím hrobovým a odešel.“

Tolik vypravuje písmo sv. o pohřbení a hrobu Páně. Splnilo se, co předpověděno bylo: „*S lotry počten bude, ale hrob jeho bude u bohatého.*“

Slyšme nyní, jak popisují nám hrob Páně očití svědkové, nábožní cestovatelé a poutníci, (jak nyní vypadá), kteří v Jerusalémě byli. Vzmíněný již cestovatel, krajan nás (Moravan), ve svém díle: „Cesta do sv. země“ I. 233. píše takto: „Sestupmež po těch schodech o 18 stupních *z kaple ukřížování* zase zpět dolů do chrámu *božího hrobu*, uctěme a polibme na cestě *kámen*, na kterémž Josef z Arimathie a Nikodem pomazali mrtvé tělo Páně vonnými mastmi, sňavše je s kříže a odeberme se ku poslednímu sv. místu (14. štace), ku *božímu hrobu*.“

„Hrob Páně nalezá se pod velikolepou kopulí, a tvoří v chrámě zvláštní *kapli*. Kaple ta sama okrášlena jest zase malou kopulí způsobem *věže*, a jest zevně ozdobena pilíři a mramorovými zděmi; dělí se ve *dvě prostranství*.“

„S třesoucím se krokem vstoupí poutník ve prostranství *první*, a stojí v kapli zvané *andělské*, odtud, že zde anděl ukázal se ženám, když přišly, ten den po sobotě, pomazat mrtvého Ježíše. Uprostřed vidí *onen kámen*, jenž přivalen byl ku hrobu Spasitelovu, a na kterém v den z mrtvých vstání seděl anděl a řekl k ženám: *Nebojte se, Ježíše hledáte, Nazaretského, ukřížovaného? Vstať jest, neníť ho tuto; aj místo, kdež jej byli položili.*“ Mar. 16, 6. (Arméni sice také praví, že mají týž kámen; viz řeč 3tí, dům Kaifášův.)

Po kolenách ubírá se poutník do *druhého* prostranství (velice skrovného), vstoupí otvorem velice úzkým a nakloniv hlavu, líbá hrob Spasitele svého. -- Viděti tu na pravé straně *sarkofag*, t. j. *rakev* z bílého mramoru, jíž holá skála obestřena jest. Vrchní část, která zakrývá otvor hrobový (t. j. místo, kde Kristus Pán odpočíval), má bohužel na

příč v prostředku znamenitou rozpuklinu. — Nad rakví plane ve stálém lesku 44 drahocenných lamp, jejichž kouř třemi otvory ze klenutí ven vychází.

„Ó kolik tu prolito slz kajícího, lásky a vděčnosti z očí millionů a millionů poutníků, jimž během 18 století popráno bylo, pokleknouti na tomto svatém místě! Ó kolik tisíců nalezlo tu, u hrobu Spasitele, nové posily, oživující milosti, nebeské potěchy, ku dalšímu putování v tomto slzavém údolí!“ Tolik týž cestoval a spisovatel o božím hrobě jak vypadá dnes.

Vkročmež i my, N., pokloňme se u hrobu Spasitele svého, osvědčme svou lásku, úctu a vděčnost! Představme si živě, kterak tu odpočívá Pán Ježíš Kristus, po tuhém a trapném boji! Spí, leží, odpočívá klidně. *Dokonáno jest!* Dokonáno dílo nejtěžší, *největší*, které kdys na tváři země vykonáno bylo! Tu odpočívá tělo lidské, to nejkrásnější které kdys na tváři země kráčelo; to nejčistější, jež počato bylo z Ducha svatého, narodilo se z neposkvrněné Panny; tělo to nejsličnější muže v plném rozkvětu, v plné síle, u věku mužném, tom nejkrásnějším!

Avšak pozoruj, kde jest krása, kde ztepilost, kde půvab toho těla? Krví spečený jest ten hebounký vlas, který druhdy u bohatých prstencích splýval po bělostné šíji. Bledé a studené, trním zbodané jest to důstojné a velebné čelo, v němž božská moudrost sídlila. Uzavřeny a vyhasly jsou tymilostné oči, z nichž jen dobrotivost a láska zářily. Mrtvy a neslyšící jsou ty něžné uši, které druhdy tak rády se skláněly ku prosbám o pomoc volajících; uzamknuta jsou ta krásná ústa, z nichž druhdy božská moudrost splývala; mrtvý jest a tupý i ten zázračný jazyk, který kdys nejvýmluvnějším byl na světě; zanikl i ten nebeský hlas, který kdys nad andělskou hudbu hlaholil. Ztuhlá jsou ta sličná ramena, která druhdy lidu žehnávala; mrtvy ty *ruce*, které tisícům v utrpení pomáhaly, zázraky a divy činíce. Mrtvy a bez vlády i ty krásné nohy, které tři léta neunaveně kráčely po vlastech, hledající, co *bylo zahynulo*; ano mrtvo a studeno jest i to *božské srdce*, kteréž v sobě nosilo druhdy u lásce neskonalé veškeré pokolení lidské a láskou hořelo pro všecky. Láska jedině byl život jeho. *Bůh jest láska*

Člověk by myslil, že pro samou lásku snad ani umřítí nemohlo!

Tak zde odpočíváš, Spasiteli náš, po dlouhé a těžké práci; tak zde dřímáš po zápasu těžkém a tuhém; zasloužený odpočinek. *Dokonáno jest!* Ano dokonáno, úplně dokonáno a ku konci přivedeno jest velké dílo vykoupení lidského; v plné míře zadost učiněno spravedlnosti boží; nebe opět milostně se usmívá na zemi, opět se zemí smířeno. Sedmibarevná *duha* milosti boží v sedmi svátostech opět milostně se klene nad pokolením lidským!

Ó odpočívej libě, Spasiteli můj; nic nevyrušuj tebe ze klidného spánku tvého; tak *spí spravedlivý*; avšak není to *spánek smrti*, jest to *spánek života*, nebo k novému, jsa pánem života a smrti, probudíš se k životu!

Ó dík ti nejhlubší, dík nejvroucnější za veškerou lásku tvou! S úctou nejhlubší klaním se tobě a líbám předražené rány tvé; trvám v nábožném rozjímání u hrobu tvého!

Ale hrob Páně pamatuje mne na *hrob můj*!

2.

Není snad křesťana katolíka, kterýžby v tyto dni hrobu Páně nenavštívil a tu se nepomodlil. Jsoutě tajemství, jejichž památku církev svatá v tyto dni koná, tak veliká a mocná, žeby (dle slov sv. Bernarda) i *kamenným srdcem hnouti musila*. Ale málokdo snad, rozjímaje a modle se u hrobu Páně, i *svého* hrobu vzpomene, že i sám brzy mrtvolou, i sám v brzce v hrobě odpočívati bude!

Vmysli se živě v obraz svůj; pomysli, žes umřel, a že již co mrtvola v hrobě ležíš. Můžeš si tak pomysli, neboť *jistě* jednou tak bude. Ty, který snad teď nemáš nikde *místa dost*, tam ve skrovné, tmavé komůrce, uprostřed šesti desk místa dosti mítí budeš! Hlava tvá, snad holá a lysá, jako kámen mrtvě ležeti bude, kterou jsi snad jindy vysoko nosil a nad jiné hrdě vypínal. Mozek tvůj za pospasy sloužiti bude červům, v němž druhdy nejen dobré ale i zlé a hříšné myšlenky se rodily. Čelo tvé jako mramor bude studené, v němž jsi druhdy nejen

věci moudré, ale i bláznivé přechovával. — Vpadlé a vyhaslé budou i ty tvé *oči*, které druhdy raději na věci oplzlé a hříšné, než-li na počestné a mravné se dívaly. Ohluchlé a mrtvé budou i ty tvé uši, které druhdy s větší zálibou poslouchávaly všelijaké šprýmy a žerty, než ve chrámě *slovo boží*. — Vpadlé a bledé budou ty líce, které druhdy tolik si zakládaly na kráse své, a kvetoucímí růžemi svými snad lákaly na sebe pozornost mladého světa! Němá budou a navždy zamčená ta tvá ústa, jež druhdy ochotněji se otvírala ku lži a jiným řečem zlým, než-li ku modlitbě. Tupý bude a ztuhlý i ten tvůj jazyk, který druhdy obratnějším byl v pronášení křivd a snad řečí nestoudných a nemravných, než aby byl hájil pravdu a mrav, anebo byl prozpěvoval chvalozpěvy Hospodinu. Mrtvá budou a jako dřeva i ta tvá ramena, která jindy líná a váhavá byla ku pomoci bližního; mrtvy a studeny i ty ruce, které snad za živa více zlého činily, než dobrého; víc křivd spáchaly, než spravedlnosti učinily. Mrtvy a jako klády i ty tvé nohy, které druhdy raději tě nosily na místa hříšná, snad i ohavná, než aby byly spěchaly do chrámu Páně. Ano mrtvo bude a jako stroj, který došel, státi bude i to tvé srdce, které za živa snad více se rozpalovalo pro věci nekalé a hříšné, než pro věci vznešené a svaté. A jakkoli hnáty rukou svých přes prsa křížem složeny, v kostech prstů svých snad i křížek držeti, anebo je růžencem třeba dotýkaným ovinuty míti budeš: přece málo pomůže, jest-ližes si dobře *neustlal*. Viz, hled tam na Spasitele svého! Tak spí *spravedlivý*! Všecka těla lidská, která kdys se zrodila, stejně mrtva budou, ale jak *rozdílný spánek*!

Chceš i ty jednou klidně spáti? Ano, přál bych si! Tedy víš, jak musíš býti živ; že těla svého, této nádoby posvěcené, ku zlému užívati nesmíš! Píše apoštol: *Nevíte-liž, že chrám boží jste, a že Duch sv. přebývá ve vás?* — A jinde: *Zda-liž nevíte, že údové vaši jsou chrám Ducha svatého, ježž máte od Boha a nejste svoji?* — Pročež oči nechť nevidí zlého, uši nechť neposlouchají, jazyk nechť nemluví, ruce nečiní, nohy nechť nechodí na místa zlá, a srdce ať nechová žádostí hříšných a nedovolených!

Ale tělo jest jen *nástroj*; můžeť i on namnoze býti příčinou hříchu, neboť hřešíme *pěti smysly života svého*,

a dle výroku jednoho svatého otce jsou naše čidla tolikrá *okna*, jimiž *hřích* do naší duše vchází, pročez ovšem ustavičně na ně pozorní býti máme, v tomť záleží *bdělost křesťanská*; přece však *duše* jest, kteráž tělem hýbá, paní čili pánem jeho jest, jeho k tomu, co vykonati chce, za nástroj užívá. Ona jest k obrazu božímu stvořena, ona *jest obraz boží*, ale má býti ovšem opravdový obraz boží; má býti čistá, svatá, dobrá, aspoň má se snažiti, aby takovou byla; pak ovšem nebude ani těla, tohoto nástroje svého, překrásného a mistrného, posvěceného, ku zlému užívati.

Proto navštiv hrob Páně, rozjímej o životě a smrti Spasitelově, ale rozjímej též o životě svém. Vmysli se živě, a představ si, jakobys viděl živě hrob Spasitelův, ale i hrob *svůj*. Vzpomeň, že chtělbyš jednou *klidně* spáti, čeho činiti třeba? Dokud čas jest, uprav si lože své! Pak také očekávati můžeš, že, jako Kristus Ježíš slavně z mrtvých vstal i ty jednou se probudíš ku radostnému a slavnému životu!

Tímto ukončil jsem, r. v Kr., řadu letošních postních kázání svých. Vodil jsem Vás po svatých místech ve svaté zemi, po místech *utrpení* Pána našeho Ježíše Krista! Jest-li jsem něčím prospěl, buďtež Bohu za to díky! Ne nám, Pane, ne nám, ale jménu tvému budiž sláva! Kéž by se mně bylo podařilo, roznítiti lásku v srdcích vašich ku Kristu Ježíši, kterýž za dnů našich rovněž tolik nepřátel má, a rovněž tak osočován, posmíván a uplván bývá. *Ale to činí, že nepoznali ho. Nepoznali Otce, ani mně*, pravil; a přece není v žádném jiném spasení; a nevybředne svět ze zkázy, nekalosti a porušenosti své, dokud se nenavráti ku Kristu; a tím horším bude, čím více se ho bude vzdalovati! — Na konec pak jeden příběh:

Jistý francouzský šlechtic konal také pouť do svaté země, aby navštívil svatá místa a pobožnost svou tu vykonal. A když již všecka místa, kteráž životem a utrpením Páně posvěcena byla, byl navštívil, šel naposledy na horu *Olivetskou*, aby i zde, totiž na tom místě Spasiteli svému se poklonil, odkud tento byl na nebesa vstoupil. A když se vši vroucností ono místo byl políbil, kde svatá noha Krista Pána naposledy byla stála, takto hlasitě se modlil:

Ó Ježíši, ty lásko má, kam chceš abych nyní následoval tebe? všechna místa, jež jsi životem a utrpením svým posvětil, jsem již navštívil a zbožně zulíbal, a nyní, hle, jsem tu, odkud jsi ty na nebesa vstoupil. Kam měl bych nyní jíti, Spasiteli můj, ne-li k tobě! Ó dej, dej mi tu milost, abych i do nebe tebe následovati mohl!“ A hle, an se tak modlí, hlava jeho se kloní, tělo klesá, a duch vznáší se tam, k tomu, po němž toužil a k němuž planulo láskou srdce jeho, ku Spasiteli svému. — Nemám, čeho bych doložil, r. v Kr., než, aby i duch Váš, až ukončíte pouť života svého, snad dost bolestnou a strastiplnou. rovněž tiše a klidně vznesl se ku Ježíši Kristu, Spasiteli vašemu, do života lepšího. Amen.

K době svatopostní

odporučuje

knihkupectví Cyrillo-Methodějské v Praze

následující spisy:

Balcar Frant., *Umučení Pána našeho Ježíše Krista*. Sedmero postních kázání. 1879. 8°. (89 str.), cena 50 kr.

— *Josef Egyptský*. Sedmero postních kázání 1882 osmerka (134 stran), cena 65 kr.

Blažko Frant., *Ježíš Kristus jest Syn Boží*. Postní kázání. 1877. 8°. (61 str.), cena 30 kr.

Bryných Ed., *Cesta rozumu a srdce ku spojení se s Kristem*. Řeči postní. 1877. 8°. (46 str.), cena 30 kr.

Hakl Bohumil, *Kázání postní a sice*: I. Sedm řečí o přátelích Ježíšových. — II. Šest řečí o důstojnosti člověka. 1878. 8°. (54 stran), cena 45 kr.

— *Řeči postní a sice*: O křížové cestě a o svátosti sv. pokání. 1878. 8°. (48 str.), cena 35 kr.

— *Mučnické nástroje Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista*. Sedmero postních řečí. 1881 v 8° (46 str.), cena 35 kr.

Jahnel Jos., *Čtvrté přikázání Boží*. Šest postních kázání. 1874. 8°. (85 stran), cena 30 kr.

Karpovič Michal, arcibiskup. *O životě věčném*. Kázání postní, jež z polštiny vyložil Frant. Vávra. 1877. 8°. (76 str.), cena 35 kr.

Klos Antonín, *Kalvarie*. Sedm postních kázání dle Jeanjeana 1883 8°. (40 stran), 30 kr.

Podlaha Jan, *Ježíš blaho a spása naše jediná*. Postní řeči s dodateční na vzkříšení Páně. 1879. 8°. (101 str.), cena 50 kr.

Ordinariatní list diecése budějovické odporučuje spisek tento následujícími slovy: „Litujeme toho velice, že výtečná kázání tato teprv na počátku postního času nás došla, a že už dříve nemohli jsme je velebnému kněžstvu ohlásiti, kteréž by bylo mohlo zajisté s velikým prospěchem jich v tomto svatopostním čase použiti. Činíme to teď, kojíce se nadějí, že v budoucím postním čase ku vzdělání věřících hojně jich bude užíváno. Vynikají zajisté nad mnohé práce toho druhu jak obsahem tak i řečí, a ovšem zasluhují, aby si jich každý horlivý slova Božího hlasatel zjednal. Zvláště za těchto přítomných časů nutně potřebí jest, aby se takové články víry a mravů lidu vykládaly a předkládaly, jak to pilný a horlivý náš diecéšán v této knize učinil.“

Šmat Frant., *Svatá Maří Magdalena*. Čtrnáctero rozjímání o životě této velké kajicnice a o prostředcích, jichž nám chopiti se třeba, bychom ctností prospívali. 1874. 8° (194 str.), cena 25 kr.